

ס הלכות מדות ומשקלות והפקעת שערים

כמה דברים אמורים בלוקח מן השוק אבל הגדל בשדותיו מותר ^{קטז} לאצור אפילו לכמה שנים ואפילו ולמכור אחר כך ביוקר ^{קטז}. ומכל מקום אם היא שנת בצורת לא יאצור יותר מכדי פרנסת ביתו לשנה אחת ^{קטז}:

יט אין מוציאין פירות שיש בהם חיי נפש מארץ ישראל לחוץ לארץ או לסוריא ולא מרשות מלך זה לרשות מלך זה בארץ ישראל ^{קטז}:

כ אסור לעשות סחורה בארץ ישראל בדברים שיש בהם חיי נפש ^{קטז} לקנות מבעל הבית ולמכור בשוק ^{קטז} אלא זה מכיזא מגרנו ומוכר זה מכיזא מגרנו ומוכר בעצמו כרי שימכור בוול ^{קטז}.

ובמקום שהשמן מרובה מותר להשתכר בשמן ^{קטז} לקנות מבעל הבית בוול ולמכור בשוק ביוקר ובלבד שלא יכניסנו לאוצר למכרו לאחר זמן בעת הוויקר ^{קטז}:

כא וכל זה באובליו ומשקין עצמן ^{קטז} אבל כתבלין כגון כמון ופלפלין ^{קטז} וכוזא בהם מותר להסתחר בהם ולאצורן ולזמן מרובה וכן להוציאם מארץ ישראל לחוץ לארץ כשאר כל הסחורות ^{קטז}:

הלכות מציאה ופקדון

דיני מציאה ופקדון וכו' מ' סעיפים:

א הרואה אבודת ישראל ונתעלם ממנה עובר בלא תעשה שנאמר לא תראה את שור אחיך או את שני נדחים והתעלמת מהם וביטל מצות עשה שנאמר השב תשיבם לאחריך ^א.

לקח את האברה לעצמו ביטל מצות עשה ועובר בשני לאויין על לא תגולו ועל לא תובל להתעלם ^א.

קסח כריתא שם. מור ושילע שם סכ"ד.

קסט ראה רשב"ם שם ד"ה אמצוי פירות.

קע עיין בגמ' שם (אפילו כד הרובין לא יאצור) והשב"ם שם (ומתור ישרי לעצמו כרי הנצאתו לשנה) וסוד ב"י (שהביאו דברי הרשב"ם). וצריך לומר דגירסת השב"ם היתה בחיפ' (שדן בצורת בא לפני דין שביעה, וקאי על הגדל בשדותיו, שכזה התיר כדי הנצאת שנה), כמו שצוין (הרשב"ם שם) בחיפ' סיפא לפני רישא (וא"כ מוכן שבאל"ה מותר לאצור משהותיו אפילו לכמה שנים).

קעא כריתא שם ס"ב ז' מ"ג' כח"ק. רשב"ם הל' מביה

פ"ד הל' ש"ע סי' רלא סכ"ז.

קעב כריתא שם זא, רע"א. רשב"ם הל' מביה פ"ד

הל' ש"ע סי' רלא סכ"ז.

קעג רשב"ם שם ד"ה אין משתכרין.

קעד רשב"ם שם. ש"ע שם.

קעה כריתא ונמצא שם. רשב"ם וש"ע שם.

קעו כדלעיל ס"ח.

קעז כריתא שם ז' ז', ב' (לענין אצוין ולענין הנצאה מא"ה)

— זא, א' (לענין משתכרין בא"ה). רשב"ם שם הל' דה,

ה. ש"ע שם סכ"ד, כז.

קעת כריתא שם ז', ב' (לענין אוצור). רשב"ם שם הל' (אף לענין הנצאה מנמקם למקום). וראה לעיל ס"ו

(לענין הריחה יותר משתות).

קעט רשב"ם שם.

א כעיקר — הל' מציאה. סעיפים כדל"ג הל' פקדון. ראה

גם לעיל או"ח סי' תמ"ט (שואל ושוכר, ראה לקמן

הל' שאלה ושכירות).

ב ואבודת נכרי — ראה לקמן ס"ח.

ג דברים כב, א. רשב"ם הל' נולה ואבדה פ"א הל' א.

ד רשב"ם שם. נמוקי יוסף כ"ב (מז, א) ד"ה עשה, בשם

ה"רן (מרד שיראה). ס"ז סי' רנ"ג ס"ק א. וראה לעיל

א"ח סי' תמ"ג ק"א סוף ס"ק ב' (שנ"מ אם נגנבה אינו חייב

עליה). פ"ד צנט צדק שכת, ב.

ה רבא ב"ח כו, ב' (בהל' מציאה, כל מקום שצוין לנמרא

סתם, הכוונה לב"מ). מור ושילע סי' רנ"ג ס"א.

ו ויקרא יט, ג. וראה לקמן סוף ס"ו (דהיינו דוקא כיש בו

שדה פרומה, שיש בו הויב השבת נלה).

ז דברים כב, ג.

הלכות מציאה ופקדון

סא

חזר בה והשיבה לבעליה תיקן את הכל" כמז המשיב את הגולה כי לאו של לא תראה וגו' הוא ניתק לעשה של השב תשיבם כמו שלאו שן[ל] לא תגזול הוא ניתק לעשה של והשיב את הגולה.⁹

כמה דברים אמורים כשהשיבה קודם שנתייאשו הבעלים ממנה אבל אם נתייאשו הבעלים ממנה אחר שנמלה זה¹⁰ הרי זה מעוות לא יוכל לתקן¹¹ לא העשה ולא הלאו¹² לפי שהשבתו אותה מתנה הוא שנותן לבעלים¹³ משלו כי כבר קנאה בראש בעלים. ואינו דומה לשאר מוצא אברה לפני יאוש שחייב להחזירה אפילו אחר יאוש כמו שיתבאר¹⁴ לפי שכיון שהגבירה על דעת להחזירה לבעליה ולא ליטלה לעצמו הרי זו נעשית פקדון בידו וברשות בעליה עומדת לפיכך אין היאוש מוציאה מרשות בעלים שהיאוש אינו כהפקד גמור¹⁵ מה שאין כן זה שנמלה לעצמו ולא נעשית פקדון בידו אינה אצלו כעומדת ברשות בעליה אלא כמזונחת על גבי קרקע עולם של הפקר שהיאוש מוציאה מרשות בעליה וכל המחזיק בה וכה בה¹⁶ לכן גם זה שהוא מחזיק בה ועומד וכה בה ואינו צריך להחזירה¹⁷.

ורבים¹⁸ חולקים ואומרים שחייב להחזירה¹⁹ שכיון שבאה לידו באיסור אין יאוש מועיל בו²⁰ כמו שאינו מועיל בגזל ממעם זה²¹ ובחזירתה מקיים מצות עשה של השב תשיבם ומצות עשה של והשיב את הגולה ומתקן הלאו של לא תגזול אבל הלאו של לא תוכל להחזירה הוא מעוות לא יוכל לתקן. והלכה כרבים ובפרט להחזירה בשל תורה²²:

ב וכל של הוא עובד אבל לכתחלה לדברי הכל אסור מן התורה להתכוין לזכות בה לעצמו קודם שנתייאשו הבעלים²³ אפילו אם הוא דבר שאין בו סימן שבדאי מתייאשים ממנו הבעלים כשנודע להם²⁴ רק שעכשיו עדיין לא נודע להם כלל שנפל מהם²⁵ הרי זה צריך ליטול על דעת להחזירה²⁶ למו שיתברר שהוא בעליו על פי עדים²⁷. ואף אם נמלו סתם כל שלא נתכוין לגזול לזכות בו לעצמו הרי זה נעשה פקדון אצלו לדברי הכל ועומד ברשות בעליו ואינו יוצא שוב מרשותם בראש²⁸ שמתייאשים אחר כך כשנודע

מקובצת שם ד"ה מ"ש בפרים (בשם הראב"ד, שאינו עבר על לא תוכל להתעלם). סמ"ע שם ס"ק ב וראה אהלי שם ג ע' קלו.
ט ויקרא ה, כג. חולין קנא, א. רמב"ם שם פ"א ה"א. תוס' שם, סמ"ע שם, וראה גם לקטן הל' גולה ונכח ס"ו.
י גמרא שם. מור וש"ע שם.
יא קהלת א, גז. רמב"ן בנבלמות (יד, ב). וראה גם לעיל א"ח ס"ה נח ס"א, וש"ג.
יב החוב"ס שם פ"ד ה"ו (על האמורים). סמ"ע ל"ח קנא. רמב"ן בנבלמות (יד, ב; עורב בבלון). ש"ך ס"י רנב ס"א.
יג גמרא שם (לגירסתנו).
יד לקטן ס"ב.
טו תוס' פ"ק מ, א ד"ה כוון (ראה גם לקטן ס"ה, ובק"א סוף ס"ק א. שו"ת רנב ס"ב). דע"ז כאן לענין שהיאוש מועיל רק כשאנו ברשותו. וראה לקטן ס"ריא (מתי מועיל היאוש כשנאבד בביתו).
טז ורמב"ן שם. ש"ך שם (שכ"ג גם דעת בה"ג ור"ף).
יז רמב"ן שם. הובא בשיטה מקובצת שם ד"ה ורמב"ן.
יח תוס' שם. רא"ש שם פ"ב ס"ו. רמב"ד. עינין שיטה

מקובצת שם ד"ה מ"ש בפרים (בשם הראב"ד, שאינו עבר על לא תוכל להתעלם). מור וש"ע שם.
יט וראה לקטן סוף ס"ג, שאם בו סימן חיוב להחזירו ולהחזיר (לדעת זו).
כ גמרא כא, ב. רש"י, הובא בשיטה מקובצת שם ד"ה מ"ש בפרים. וראה גם לקטן ס"ג.
כא ב"ק מ, א. וראה לקטן הל' גולה ס"א.
כב ראה פס"ד צמצו ש"ך שבת ג.
כג כדלעיל ס"א (שביטל מ"ע ועוד בשני לאוין).
כד מושבא כא, א. מור וש"ע ס"י רסב ס"ג.
כה אביי כא, רע"ב (יאוש שלא מרעת). דאסקת הלכתא כותיה בע"ל ק"מ (שם, כב, ב). רש"י שם כא, רע"ב. מור וש"ע שם.
כו רש"י כב, ב ד"ה נמלה לפני יאוש (שאף בזה מיידי הגמרא שעובר על לא תוכל להתעלם). וראה אנציקלופדיה תלמודית ח"א ע' נג צינן 73.
כז רש"י דף כו, ב ד"ה בעדים. שיטה מקובצת דף קא רע"ב, בשם ד"מב"א בחדושי שם.
כח רמב"א שם ד"ה כי פליגי (אף למ"ד יאוש קני). וכדלעיל ס"א (שבזה אין היאוש מועיל אף לדעת ר"א).

הלכות מציאה ופקדון

להם לכך צריך להחזירו להם¹⁰¹ כשיתברר שהוא שלהם על פי עדים שראו שנפל מאיש זה?¹⁰²

אבל כל זמן שלא נתברר ולא נודע של מי היא זו האבדה הרי היא של מוצאה ורשאי להשתמש בה ולמוכרה עד שיתברר של מי היא ויחזיר לו בשלימות כמות שמוצאה¹⁰³. ויש אומרים¹⁰⁴ שאסור לו¹⁰⁵ להשתמש בה ולא למכרה שהרי ברשות בעליה היא עומדת עד שיבוא אליהו אם אי אפשר לברר הדבר קודם ביאתו על פי עדים ובלא עדים לא יתן לשום אדם שיאמרו שלי היא כי שמו יבואו אחר כך בעליה ויביאו עדים¹⁰⁶. ודבריהם עוקר¹⁰⁷ להחמיר בשל תורה וגם המה הרבים¹⁰⁸:

ג. וכל זה בדבר שאין בו סימן אבל בדבר שיש בו סימן לדבריו הכל אסור¹⁰⁹ להשתמש בו או למכרו¹¹⁰ עד שיבא בעליו ויתן סימניו וימלנו אפילו אם הוא בענין שבוראי יתייאשו בעליו ממנו כשיודע להם שנפל להם כגון שמוצאו במקום שרוב העוברים הם נכרים רק שהוא יודע שנפל מישראל¹¹¹ שכשענה שכאה האבדה ליד המוצא עדיין לא נתייאשו הבעלים ממנה מפני שלא ידעו מנפילתה¹¹² הרי זו באה לידו באיסור ושוב אין יאוש מועיל בה¹¹³ ולעולם היא ברשות בעליה כמו שנתבאר למעלה¹¹⁴. לפיכך חייב הוא להכריז ולהודיע כדי שיבא בעליה ויתן סימן וימלנה אף אם כבר נתייאש ממנה¹¹⁵:

ד. ואפילו¹¹⁶ ברור לו שכשיוודע לבעליו שהוא נטלה אוי ישמחו ויגילו מפני אהבתם אותו אסור לו להגות בה בלא דעת הבעלים. (א) לפיכך הנכנס לפרדס או לגינת חבירו

קונטרס אחרון

(א) גמ' כ"ב, עיין תוס' 3 ורמב"ן 1 וריטב"א 1. ומ"ש התרומת הדשן סי' קפ"ח, היינו טעמא

כט מור וש"ע שם.

ל ראה רא"ש שם פ"ב סי' יג. מור וש"ע סי' רסו מ"ט. לא רובי"ם הל' גולה ואבדה פפ"ו ה"א, וש"ע סי' רס (בשיש סימן והכריז ולא מוצא). וראה פתחי חושן אבדה ס"ק ל.

לב שו"י לו, ב ד"ה ואם נפל (דא מוגה ביד זה עד שזאב אליה). חו"ס שם בה, ב סד"ה ואם נפל (דלא יחזירנו לשום אדם). דא"ש שם פ"ב סי' ח (דאבדה הוא שחייב בתשבתה תרדף לעשות השבת מעליא). ראב"ד שם. מ"ט שם בשם הרמב"ן ורשב"א ורבונו וינתן. מור סי' רס מ"א. רמ"א שם סי'.

לג ראה הקי"ו הלכות ד' ב.

לד רש"י שם. תוס' שם.

לה תד"א שם.

לו עיין שו"ת.

לז גמזא שם כא, ר"ע"ב.

לח ש"ך סי' רס ס"ק בו (לדעה הא) דלעיל מ"ב שיעשה בו מה שירצה, דהיינו רוקא כשאינו יודע למי חזר, מה שאין כן כאן, כדלקמן בסוף המעוף). ובסי' רסו ס"ק יג (בשיש סימן והכריז ולא מוצא). וראה פתחי חושן אבדה ס"ק ל.

לט גמרא כד, ב (אפילו בא ישראל תתן סימן). חו"ס שם ע"א ד"ה כי (אפילו יודע דאי שנפל מישראל). מור וש"ע סי' רנ"ב ס"ג (שהוא נתייאשו). ובלקמן סי' י.

מ מור וש"ע שם. סמ"ע שם ס"ק ז.

מא גמרא שם.

מב מ"א לדעה הב' (כיון שבאה לידו באיסור). וסי' (לכתחלה ל"ה).

מג ראה גם לקמן סי' ח.

מד כאן סעיפים ד"ו, עובר ל"ן קודם שתייאשו הבעלים, כשיודע כי הם הבעלים. ולקמן סי' ח חזרו ל"ן שבמעשים ב"ג.

ציונים לקונטרס אחרון

ד ד"ה אימור, ובשיטה מקובצת ד"ה והריטב"א (והוה) ל"ה כיאוש שלא מרדנת).
ה ה' התירו למשרתת שבבית ליטול חלה כשיש חשש קלקול העיסה (הובא ברמ"א יו"ד סי' שכת מ"ג), ומחלק בין ד"ן התורם שלא מרדנת ריאוש שלא מרדנת שבגמרא שם למשרתת התורמת, שזכות הוא לבעה"ב ועדיין יוקשה מה בין משרתת לנכנס לפרדס אהבו שלפניו.

א סע"א (מר זוטרא לא אכיל).

ב שם סד"ה מר זוטרא (שבוה גם אימור ורב אשי מורו, דהלכתא כבאי דראוש שלא מרדנת לא הוי יאוש).

ג ראה שיטה מקובצת ד"ה חז"ל הרמב"ן (זה שאממור ורב אשי אכלו הוא רק טעם דאריס מרנפשיה קא יהיב).

הלכות מציאה ופקדון

אסור לו לקחת פירות שלא מדעת הבעלים אף על פי שבעל הפרסם והגינה הוא אהבו ורעיו איש כנעשו ובודאי ישמח ויגיל כשיודע לו שנהנה זה מפירותיו מכל מקום ביוון שעבשיו אינו יודע מזה הרי הוא הנחה באיסור¹⁰⁰ וכן כל כיוצא בזה וצריך להחזיר לרבים שנכשלו בזה מחמת חסרון ידיעה:

ד ומכל מקום מותר לכן ביתו של אדם ליתן פרוסה לעני או לבנו של אהבו של בעל הבית שלא מדעתו לפי שבך נהגו בעלי בתים¹⁰¹ ומתחלה נתרצה בעל הבית בכך

קונטרס אחרון

משום דרגילה כן¹ דימא לתאנה ידידע דנחרא¹, ולעבד הנותן פת לעני¹⁰² שכך נהגו. והתוס' וסיעתם¹⁰³ לא פליגי על הרשב"א שבשיטה מקובצת¹ דינא, כי אם במציאות, דהתוספות סבירא להו דחוק לומר שכך נהגו¹⁰⁴ כמ"ש הרשב"א ודו"ק. ומהא דאיאת בקידושין דף ג' [ב] לא קשה מידי, דרבא לשיטתיה אדיל¹⁰⁵, כמ"ש הט"ז ביו"ד סי' של"א¹⁰⁶. ועיין שם סימן שכ"ח¹⁰⁷, ומה שכתב המש"י סי' שני"ח¹⁰⁸ דלחרומה¹⁰⁹ כו', צע"ג, דהמקשה לא אסיק אדעתיה דלחרומה בעיני דעת בעלים משום גם אחת, אלא תרומה תליא מילתא בחושש משום גזל לחור, כדקתני בברייתא בהדיא¹¹⁰ (וכן גבי הכשר¹¹¹). ואף שהתוס' בב"ק דף ס"ו ע"א ד"ה כיון חילקו בין יאוש להפקר גמור¹¹², היינו לענין קנייה מעכשיו¹¹³, אבל אי מהני למפרע במתנה והכשר מהני נמי ביאוש. עיין רש"י כ"ב ע"ב ד"ה אינן¹¹⁴, וגם מ"ש הש"ך במה יקנה כו' אילו היה יודע כו'¹¹⁵ צע"ג דמה יענה בכרכתא ובאגא דיתמי¹¹⁶ שאם לא יטלם המוצא יאכלום רמשים, ומשום הכי מחלוס לכל אדם¹¹⁷ כמ"ש סי' ר"ס סעיף ו', ואפילו הכי פריך לאביי¹¹⁸:

100 חוספתא ב"ק פ"א ה"ב. הובא בחש"ס סי' [ג], ב ד"ה זה שייך. מור וש"ע י"ד פ"י רמח ז"ל [בן תנוד]. וראה גם ק"א ריש ס"א א (ולעבד הנותן פת לעני).

101 נגריא כב, ס"א. ומבואר בתוס' שם מ"ה מר וזמא. ודלא כש"ך סי' שש ס"א א. ונראה בקונטרס אחרון. וראה לקמן הל' גולה סוף ס"א. הל' שאלה ס"ה.

ציונים לקונטרס אחרון

טז בחו"מ שם ס"ק א (שאם יודע שחברו יתרצה מותר לאכול מהפירות, ולא כמ"ש כאן בפנים, ומחלק בין זה ליאוש שלא מדעת).
יז שדוקא לענין תרומה וטומאה מרמזין בגמרא שם ליאוש שלא מדעת, רבעינן בהו ידיעה ממש.
יח ומ"מ מרמה הגמרא שם תרומה ליאוש שלא מדעת.
יט דהמקשה בגמ' שם לא אסיק אדעתיה דשאני הכשר פירות לטומאה רכתיב כי יתן, ומ"מ מרמה שם הכשר ליאוש שלא מדעת.
כ ואם כן יש מקום לחלק כהש"ך, שדוקא ביאוש אין אומרים אנלא מילתא למפרע, מה שאין כן בהפקר. לענין החילוק בין יאוש להפקר ראה גם לעיל ס"א, וש"נ.
כא דהפקר מועיל אפילו כשכא לירו באיסור.
כב לא אמרינן כיון דהשתא ניחא מהני שאני דעתא למעיקרא (שאין לחלק בזה בין לענין הכשר לבין לענין יאוש).
כג שהוא אצלו לא היה מחייאש, לכן אינו מועיל למפרע, מה שאין כן כשהוא שמח מועיל למפרע.
כד בגמרא שם כב, ב (כשהקוף הדקלים בגדר ונפלו חוץ לגדר, כדלקמן בפנים סוף ס"א).
כה שבעה"ב שמח שהמוצא יאכלם ולא הרמשים.
כו היכי אכלינן להו (רגם בזה אמרינן יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש).

ו רגילות היא לפעמים שבעלת הבית נוהגת רשות למשרתת להפריש חלה בפניה, וראה רמ"א שם, וט"ז שם ס"ב ב (שמותר בחשש קלקול או במשרתת).
ז שנבמרא כב, א. לקמן בפנים ס"ו (ועד"ש בחשש קלקול).
ח שבתוספתא ב"ק פ"א ה"ב, לקמן בפנים ס"ה (ועד"ש במשרתת).
ט שהובאו לעיל דתני (ואין לומר שסמך שיתרצה בעל הפרדס כשידע).
י שם ד"ה שדוקא רוב אשי אכול, בשם הר"ן בשם הגמרא (לפי שמומין דעת הוא שאין בעל הפרדס מקפיד בכך, וכן נהגו ודמדה לירין חוספתא הנ"ל).
יא שהאריס יתן משל בעל הפרדס.
יב ע"ב (שהאריס קודש ככלי של בעה"ב, ואמר הבעה"ב מדוע לא נתת לה כלי טוב יותר, ואמר רבא לא אמרי כלך אצל ימות אלא לענין תרומה, אבל הזכר משום כיסופא אמר כן, ומשמע שאם ברור שהבעלים ישמחו כשיודע להם מותר ליקח מהאריס), וי ראינן שלא מדעת הוי יאוש, וראה גם שו"ת צמח צדק אה"ע סי' צח אות ג ד"ה מיהו.
יד ס"ק טו (בתחלת דבריו, אלא שלענין תרומה, מסקנתו שם לדעת הרמב"ם ושו"ע שם, דמועיל אף לרעה אביי).
טו ס"ק ב (בביאור דברי תרומת הרשן הנ"ל).

הלכות מציאה ופקדון

כשהכניס פת זו לתוך ביתו¹⁰¹ ואין זה נקרא שלא מדעת הבעלים כלל כיון שכך נהגו¹⁰² והבעלים יודעים מזה המנהג. ומשעם זה¹⁰³ מותר לקבל צדקה מן הנשים דבר מועט שלא מדעת בעליהן¹⁰⁴ כמו שיתבאר בהלכות גולה¹⁰⁵ הואיל ודרכן בכך ויודעים בעליהן שדרכן בכך (וכן כפרדס אם הוא רגיל בו לאכול מפירותיו מדעת הבעלים מותר¹⁰⁶) וכן כל כיוצא בזה:

ז פכך המוצא תאנים בדרך תחת אילן התאנה שהוא נוטה על הדרך מותר לאכלן¹⁰⁷ אף על פי שהבעלים אינם יודעים עדיין מגפילת תאנים אלו לפי שביון שדרכן של תאנים ליפול מן האילן¹⁰⁸ נתייאשו הבעלים מן הגופלים בדרך בתחלת גמר גידולן¹⁰⁹ אפילו אם רוב העוברים שם הם ישראל¹¹⁰ מפני שהתאנה נמאסת בגפילתה¹¹¹ ואינה חשובה בעיני בעליה¹¹² לטרוח לחפש אחריה¹¹³. אבל בותים וחרובים¹¹⁴ וכיוצא בהם¹¹⁵ שאין נמאסים בגפילתם¹¹⁶ אסור אם רוב העוברים שם ישראל. ותמרים דינם כתאנים שהבעלים מתייאשין מהם אפילו ברוב ישראל מפני שהבהמות והחיות אוכלים אותם¹¹⁷ מחמת מתקותם¹¹⁸.

במה דברים אמורים בסתם אבל אם גולה בעל הבית דעתו שאינו מתייאש מהם כגון שתקן מקום שיפלו בו תמרים הגופלים ברוח¹¹⁹ ואין צריך לומר אם הקיף את הרקלים בגדר¹²⁰ שלא יבאו שמה בהמות וחיות¹²¹ הרי גם הגופלים חוץ לגדר אסורים¹²² הואיל ועכשו עדיין אינו יודע שנפלו אלו התמרים חוץ לגדר אף על פי שכשיוודע לו יתייאש מהם:

ז וכן אם הבעלים הם יהומים אסורים התמרים אפילו בסתם שהקטנים אין יאושם ומחלתם כלום¹²³ אף על פי שבדאי יתייאשו וימהלו גם כשיגדלו¹²⁴ (ומכל מקום אם נתן הקטן מתנה מרצונו מתנתו מתנה¹²⁵ מתקנת חכמים כדי שישארו ויחוננו עמו הבריות¹²⁶):

ח ואפילו¹²⁷ המוצא דבר שהוא ספק אם הבעלים יודעים מגפילתו¹²⁸ חייב להכריז אם יש בו סימן אפילו מצאו במקום רוב נכרים¹²⁹. ואם אין בו סימן יניח עד שיבא אליהו או

ד"ה והשתא, בשם הרשב"א (שיש גורסים בהמה וכלבים). מ"מ הל' גולה ואברה פמ"ו רמ"ו (בהמות ודוויה). ש"ע

סד ח"ח שם. רשב"א בשיטה מקובצת שם. ש"ע שם. וראה לעיל או"ח סי' שח סמ"ו.

סה רמב"ם הל' גולה ואברה פמ"ו רמ"ו. מור וש"ע שם.

סו גמרא שם. רש"י ותוס' שם ד"ה כרתא. רמב"ם שם. מור וש"ע שם.

סז רש"י שם. סמ"ע שם ס"ק ב.

סח תוס' שם.

סט נגדא כב, א. ש"ע סי' רם ס"ז.

ע תוס' שם ד"ה רלאו.

עא גיטין נג, רמ"א. מור וש"ע סי' רלא ס"א. ולענין מתנה שנתנים לו, ראה לעיל הל' מכירה ס"א.

עב גמרא שם. רש"י שם ד"ה משום כדי חייו. מור וש"ע שם. סמ"ע שם ס"ק ה.

עג קאן בהמ"ק למעייפם כ"ג (כשהגביה קודם שנתיאשו הבעלים).

עד גמרא כ"א, ב (שהתירו רק כשיש הוכחה שרדע בהו, ובדלקטן במסוך). מ"מ הל' גולה ואברה פ"ד הל' ד. מור סי' רב ס"ב (אבל סתמא לא).

עה כדלעיל ס"ג (כשיוודע שנפל מישראל). וראה חקדי הלכות א טב, א.

מז ואין זקוקים למעט שכשיוודע לבעה"ב שנתן יהיה מרתת, כדלעיל ס"ד.

מח ד"ו בשם רשב"א. עדין שישנה מקובצת כ"ג כב, א (שם תרום' מודה להו).

מט ר"ן בשם רשב"א שם.

נ ב"ק קטז, א. מור וש"ע י"ד סי' רנח ס"ד.

נא מעוף כ"ד.

נב ראה גם לעיל י"ד הל' רבית ס"ב.

נג משנה פ"ג דהמשניות מ"ה. מור וש"ע סי' רם ס"ז. נד גמרא כ"א, ב.

נה גמרא כ"ב, ב (ולענין תמרים דלקטן: מעיקרא יאוש מציאש מנייהו). רש"י שם ד"ה מעיקרא (מקורם נפילתו). רש"י כ"א, ב ד"ה בשלמא וד"ה עם נפילת. תוס' שם ד"ה תאנה. סמ"ע שם ס"ק כג.

נו וברוב העוברים נכרים ויבאר לקמן ס"ז.

נז נבוא שם מור וש"ע שם.

נח רש"י שם ד"ה עם נפילתה.

נט ראה מ"מ תויננים.

ס משנה וגימרי שם. מור וש"ע שם.

סא רמב"ם הל' גולה ואברה פמ"ו רמ"ו. ש"ע שם.

סב גמרא שם. מור וש"ע שם.

סג גמרא כ"ב, ב (שקצים ורמשום). שיטה מקובצת שם

הלכות מציאה ופקדון

סה

עד שיתברר בעדים של מי הוא ויחזירו לו^{טו} אף על פי שכבר נתייאש ממנו הואיל והוא ספק שגאב בא לידו באיסור ושוב אין יאוש מועיל בו^{טז} וספק של תורה להחמיר^{טז}.

ומכל מקום המוצא מעות מפורזות^{טז} בלא כוונה^{טז} הרי הן שלו אפילו מצאן במקום רוב ישראל^{טז} לפי שאדם רגיל למשמש במעותיו בכל שעה^{טז} ומסתמא כבר נודע לו שנפלו ממנו ונתייאש מהם^{טז} הואיל ואין בהם סימן שאין סימן במטבע^{טז} לפי שהרבה מבעות במטבע אחת^{טז}. ואפילו אם שמו כתוב עליה^{טז} חוששין שגאב כתב שמו על כמה ממטבעות וזו שנמצאה אינה זו שנאבדה לו אלא אחרת היא שכתב עליה גם כן שמו^{טז} והוציאה בהוצאה ונפלה מזה שנתנה לו^{טז} שכל מטבע ניתן להוצאה^{טז}.

אבל מטבע שנסדק^א אף על פי שיוצא בהוצאה הרי זה סימן שאין לחוש כלל שגאב נסדקה לו מטבע אחרת לפיכך חייב הוא להכריזו. וכן אם מצא מעות בכיס חייב להכריז^ב שהכיס הוא דבר שיש בו סימן^ב. ואפילו מצא המעות מפורזות לפני הכיס אם מראים הדברים שמהכיס נפלו חייב להכריז^ב ויחזיר למי שיתן סימן בכיס^ב. וכן אם מצא צבור מעות^ב שניכר הדבר שהונחו שם^ב דרך הינוח לפי שעה ונשכחו^ב הרי יש סימן במניינם או במקומם^ב. מה שאין כן כשהם מפורזים שניכר הדבר שנפלו דרך נפילה^ב אין סימן במקומם^ב שהאובד אינו יודע לכיון באיזה מקום ממש נפלו ממנו^ב וגם על סימן מניינם^ב אין דעתו סומכת מלהתייאש מהם כי שגאב נחסר מניינם שנפלו אחת הנה ואחת הנה^ב:

טז וכן כל שהוא דבר חשוב במעות^{טז} ואדם רגיל למשמש בו כל שעה^{טז}. וכן כל דבר כבוד^{טז} שנושאו על כתפו או בתוך חיקו שמן הסתם הוא מרגיש סמוך לנפילתו שהיחול ממשאו^{טז} הרי הם שלו אם ניכר הדבר שלא הונחו שם בדרך הנחה אלא בדרך נפילה

(בכריתות שאין בהם סימן). מ"ע שם ס"ק כד.
צא רש"י שם ד"ה והוא שעשין כמגדלין רימב"א כד.
 מ"ב. ואם הוא מקום המשתמר, ראה לקמן ס"ב.
צב רימב"א שם לביש שם מ"א. מ"ע שם. וברא כב.
 ב דמקום היו סימן. וכמסקנא דגמרא כג. רע"ב רמזין
 היו סימן. מור וש"ע שם ס"ז. וכדלקמן ס"א. שהם סימנים
 טובהוקים.
צט רב ובד משנית דרבא שם (שבהרד נפלה אין סימן).
 מור וש"ע שם ס"ז. ומ"ב. מ"ע שם ס"ק טו
 (שנפוזים הוא דרך נפילה). מ"ז שם ס"ב.
ק רש"י כג. מנ"א ד"ה ברשות היחיד (לענין מקום). חו"ס
 כ, א ד"ה כריתות (לענין מקום). כד. א ד"ה אבל
 (לענין מנין). מור וש"ע שם ס"ק יג. ובה לקמן ס"ב.
קא רש"י שם. מור וש"ע שם.
קב תוס' שם כד. א ד"ה אבל. רא"ש פ"ב סי' ח. וראה גם
 שו"ת רבנו סי' כה ד"ה וזו היא.
קג שיטה מקובצת כ, א ד"ה מצא פירות, בשם
 הר"ב, ש"ח ד"ה אמר הכותב. רימב"א שם.
קד דלעיל ס"ה.
קה גמרא כ, ב (בלשונות של ארמון). מור וש"ע סי'
 רכס ס"ג.
קז גמרא שם (בענין דבילה וכתבות של נחתום). מור
 וש"ע שם.
קז מ"ע שם ס"ק ה. וראה גם לקמן ס"א.

עו כדלעיל ס"ב. (לדעת רב').
עז כדלעיל ס"ג. וש"י.
עח ראה חקרי הלכות ד יא, ב.
עט חזו"ח שם כ, א. מור וש"ע סי' רכב ס"ו וס"א.
פ כדלקמן בדמשך המעיק, וש"י.
פא גמרא כד, א.
פב רבי יצחק כ, ב. מור וש"ע שם ס"ק יג.
פג רש"י שם ד"ה עשו למשמש.
פד ברייתא כ"ה, ב.
פה רמב"ן שם ד"ה הא דתניא. נגזקין יוסף (יד, רע"א).
פז מ"ע שם ס"ק כה.
פו ברייתא שם. מור וש"ע שם ס"ג.
פז חז"ן שם. נגזקין יוסף שם. מ"ע שם.
פח ברייתא שם. מור וש"ע שם.
פט רמב"ם הל' גולה ואבדה פ"ד ה"י (שחוקתו להוצאה).
 מור וש"ע שם.
צ רמב"ן שם. נגזקין יוסף שם. רמ"א שם.
צא חזו"ח כד, ב. רמב"ם שם פמ"ז ה"ג.
צב רש"י שם ד"ה כ"ב.
צג גמרא כה, א. מור וש"ע שם ס"ב.
צד רש"י שם ד"ה מקצתן וד"ה חייב להכריז.
צה משנה כד, מ"ב. רע"ב. ש"ע שם מ"א.
צו רש"י שם כה, א ד"ה תני צבור (דכיון דצבורין תינח
 תנח). וכדאמר רב ובד משנית דרבא כג. מנ"א

הלכות מציאה ופקדון

שאו אין סימן במקומם ולא במנינם^{קט}. וכגון שאין סימן^{קט} בגופן^{קט} גם אין ראוי ליתן סימן בקשירתם^{קט} שהם קשורים בהם כגון שקשורים כדרך שכל העולם קשורים אותם^{קט} ואין שם שום שינוי וגם אין ראוי ליתן סימן במדתם ולא במשקלם^{קט} מפני שאין דרכם בכך כלל וגם האובד אינו יודעו ולכך מתייאש מהם.

ומכל מקום אם הוא דבר שיש בו מביעות עין לבעליו^{קט} כגון כלי שבעליו יכולין להבירו במביעות עין אף על פי שאין בו סימן מפני שיש הרבה כלים דומין לו בצורתו הרי זה חייב להכריז אם מצאו במקום שתלמידו חכמים מצויים^{קט} כגון בבית המדרש^{קט} כי סתם תלמיד חכם אינו משנה בדבורו כי אם בדברים שמותר לשנות^{קט} כמו שנתבאר בא"ח סי' קנ"ז^{קט} ובשיכורנו התלמוד חכם במביעות עין ויאמר שלי הוא בודאי לא ידבר כוב ויתנו לו. ויש להסתפק בומן הזה אם יש לתלמוד חכם חוקה זו^{קט}. אבל המוצא מעות מפורזות בבית המדרש הרי הם שלו שאין כממבע מביעות עין^{קט}. ואין צריך לומר אם מצא בבית הכנסת^{קט}. ואין צריך ליתן לצדקה כמ"ש בא"ח סי' קנ"ד^{קט}:

ו' ואפילו אם מצאן בבית הכירו אם הוא בית שריים נכנסים ויוצאים בו הרי הן שלו ואינו צריך ליתןן לבעל הבית^{קט} שאף אם ממנו נפלו כבר נתייאש מהם ונעשו הפקר^{קט}. ואין חצירו קונה לו דבר הפקר אלא דבר העתיד להמצא לו אם לא יקדמנו אחר אבל מעות שהם דברים קמנים יכול להיות שלא ימצאו לעולם^{קט} ואין דעתו סומכת כלל על חצרו שתשמור אותם לו וחצירו של אדם אינו קונה לו שלא מדעתו אלא כשהיא משמרת לו מה שכתוב^{קט} מפני שמקפת מחצות^{קט}:

יא וממטע זה אפילו אם אין רבים מצויים בבית זה^{קט} אין חצרו קונה לו מעות שנמצאו בביתו ודרי הן של מוצאן אם ידוע שאינן של בעל הבית^{קט}. אבל כסתם תולין שמבעל הבית או מבני ביתו נפלו^{קט} ובעל הבית אינו מתייאש ממה שאובד בביתו ובחצרו שסובר

קב שאינו מקום מיוחד לתלמיד חכמים.
קכג סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה מ"א שם פ"ק כב (במשע האגדה): מצא דבר בחצר ביהב"ם וכו' בו ולא אמרין דחצר ביהב"ם קנה לתקיש (ולקמן סי' יתבאר מעם נוסף שהציר ביהב"ם אינו וכו').
קכד ראב"ן ב"מ פ"ב (קנה, ב). ש"ך סי' רס ס"ק יח. וראה נעם אליעזר סי' מ. הע"ב תרע"ב ע' 113.
קכה ראה גמרא ותוס' כו, א ד"ה ויגיל, שאם יש לו בני אדם בביתו מתייאש בעה"כ ממה שאובד בביתו. תוס' כו, א ד"ה השרך. רא"ש פ"ב סי' מ.
קכו גמרא יא, א. מור וש"ע סי' רסח ס"ג.
קכז רש"י קידושין מד, ב ד"ה נעור (שרדה מביב וזאת נועל). וראה הק"י הלכות א, מג, א. אנצילופדיה תלמודית ערך חצר ר"ב.
קכט שאין בעה"כ מתייאש כולעיל ריש סי'.
קל מודכ"י רמז רנ"א (אלא שכתב שם רמז תרנ"ח, גם סעם נוסף, דהנה דבר שאינו רגיל ולא אסוק אדעתיה לזכות בו). רמ"א סי' רסח ס"ג (דקאי על חצר ששתמרת שבש"ע שם). ובהו מ"יוו גם תוס' ורא"ש שם (כשנמצאו כותול יטן שהרישו אמריים לאמתו). ע"ן במודכ"י שם בשם ר"ת ור"ש.
קלא חשונה כה, ב (שאם מצא בתוך הבית ואינו משיכו לאחריים הוא של בעה"כ). מור וש"ע סי' רס ס"ג.

קכ מור וש"ע שם. והדלעל מ"ה, וש"נ.
קט מור וש"ע שם.
קי לבוש שם סי' ג.
קיא שהוא סימן, כמבאר בגמרא כו, רע"ב. מור וש"ע שם.
קיב נמרא אם ודבר כה, ב. ש"ע סי' רס ס"ה. סמ"ע שם פ"ק נוה. וראה ש"ת צמח צדק א"ח סי' נה אות ד.
קיד שהם סימן, כמבאר בגמרא שם. מור וש"ע שם, ובמ"י רס ס"ג. והלקמן כמ"א שהם סימנים מובהקים.
קיד נמרא כו, מ"ב. מור וש"ע שם כמ"א. וראה ש"ת רמז סי' כה (ד"ה ונדולה מו), הנעם שהיו רק במציאה.
קטז רמב"ן שם ד"ה ולא צריא. רא"ש שם פ"ב סי' ה. סמ"ע שם פ"ק נוה.
קטז מור ורמ"א שם כמ"א.
קיו הנהגות אשרי פ"ב סי' ה. רמ"א שם.
קיא נמרא שם. מור וש"ע שם.
קיס מוקף ב (מפני השלום).
קיג סמ"ע שם פ"ק נוה. ולענין רמא, ראה לקמן כמ"א. וראה גם לעיל א"ח סי' שלם סי"א. יו"ד סי' א קי"א סוף פ"ק ב.
קכא חוספות כד, א ד"ה ומדת (ברני דמתניתין כא, א). ומב"ן שם. הרב רבנו יהונתן. ע"ן שיטה מקובצת שם בשמו.

הלכות מציאה ופקדון

סז

היום או למחר אמצא ^{קכב} כיון שהוא מקום המשתמר ואין רבים נכנסים לשם. וכן המוצא בתנות מהתיבה ולפנים ^{קכג} שאין רבים נכנסים לשם ^{קכד}. וכן בשולחני מן השלחן ולפנים ^{קכה}:

יב וכל זה כשמצא דרך נפילה אבל המוצא בדרך הנחה ^{קכז} שניכר הרבר שהנחו שם מדעת בין מעות בין שאר הצפיץ בין שיש בהם סימן ^{קכח} בין שאין בהם סימן ^{קכט} אם

מצאם במקום המשתמר לגמרי ^{קכט} הרי זה לא יגע בהם אפילו הוא מקום המופקר לכל אלא שהוא מקום מוצנע כגון מכוסה בתוך האשפה שברשות הרבים ^{קל} והוא קבועה

שאינה עשויה להיפנות ^{קלא} או בתוך גל ^{קלב} של אבנים מכותל ישן שנפל ^{קלג} וכל כיוצא באלו אם הם במקום שרוב ישראל עוברים שם ^{קלד} לפי שאין זו אברה שמוחר עליה ^{קלה}

להשיבה ^{קלו} כיון שמדעת בעליה הונחה שם ^{קלז} וגם עתה אפשר שדעתם עליה ולא שכחה כלל אלא שהממנינה על איזה זמן עד שיחזרו למקום זה ^{קמ}.

אבל אם ניכר הרבר ששכחה כגון מעות שהעלו חלודה ^{קמא} שניכרין שהן כאן מזמן רב וכוודאי שכחו הבעלים אנה הצניעו ^{קמב} ונאשו מהן כי אין דעתם סומכת כלל שימצאם

אחד וכירו כיון שהצניען במקום צנוע ומשתמר לפיכך הרי הן של מוצאן אפילו אם יש בהם סימן בביתם ^{קמג}.

במה דברים אמורים כשמונים במקום פרוץ וגלוי אבל מצאן נתונים בחצר חבירו כגל ^{קמד} או בקרקע תולין אותו כבעל הבית ^{קמה} ולא יגע בהן אף על פי שהעלו חלודה לפי שדרך בעל הבית להניח חפציו ימים רבים ^{קמז} ממונים בחצר המשתמרת לדעתו שהיא כביתו:

יג ואפילו המוצא דבר שאינו טמון ומונה בענין שיש להסתפק אם בא שם בדרך הנחה או בדרך נפילה הרי זה לא יגע בו ^{קמח} אם הוא מקום המשתמר אפילו הוא מקום הפקר רק שהוא מקום צנוע ^{קמט} שאין דרך בני אדם לילך שם כלל.

קמז רש"י ל' ב ד"ה אין זו אברה ד"ה כלל.
קמח רמב"ם שם פ"ז הל' ז' ש"ע שם ס"ט.
קמט נמא' כו' רע"א (דשתיק). רש"י במשנה שם ד"ה מוצאו ולחיו (תקאו גם על כחל חרש שבמשנה).
 תוס' שם ד"ה בכותל. מור וש"ע שם ס"א. ש"ך שם ס"ק ז'
קנ ד"ש פ"ב ס"י ט. עיין סו"ע ס"י רסב ס"ק יב (שלא התירו בזמן רב בישי בו סימן אלא כשנאמר, ולא כמבטון באשפת או בחור). וישתיחה אילך כח"ש בדרוש ס"י רס באשפת א ד"ה וכתב הרמב"ם דהרשב"ם בהל' גולה ואברה פ"ז הל' ה"ג, וסור וש"ע ס"י רס ס"א, בנזו תרווייהו (שיעלה חלודה ושיצאנו למנוח מפתח בכותל, כי בחלודה לבר לא מני כשהוא מנות). אבל דפי טח שכתב הש"ך שם ס"ק ז' (שלענין זה מני ברהלה לבר), זה אינו (ל"ש הטעם בסי' רסב שם), דדוק.
קנא תוס' שם. רמ"ש שם. מור וש"ע שם.
קנב משנה וביריות שם (שלא התירו בגל אלא כשיכול לומר לו של אמורים חק).
קנג משנה שם (בכותל חרש מוצאו ולפנים), לאוקימתא ת"ל דמיוו כשהעלה חלודה.
קנד תוס' שם. ד"ש שם. ש"ך שם ס"ק ח.
קנה נמא' כו' ב (מספ דעות לא יפול). סור ורמ"א שם ס"י (גם לענין מקום המשתמר ויש בהם סימן, מספ דעות כהני הנוה).
קנו כמשנה שם (באשפת מכוסה).

קלב תוס' כו', א ד"ה גיזיל. ש"ך שם ס"ק א.
קלג משנה כו', ב מור וש"ע שם ס"ה.
קלד ולכן אינו מתיאש (מ"ע שם ס"ק ז').
קלה משנה שם מור וש"ע שם.
קלו נמא' כו', ב (הני אינש אנצניעהו). רמב"ם הל' גולה ואברה פ"ז הל' ה"א. מור וש"ע ס"י רס ס"ט.
קלז נמנע שיתבאר לקמן ס"ג.
קלח כדלקמן סוף ס"ד.
קלט תוס' שם ד"ה אחר (אפילו יש בו סימן). רמ"ש פ"ב ס"י ח. מור ורמ"א שם ס"י. ש"ך ס"ק כמ"ל, וס"ק כו'.
קמ חשנה שם כו', ב. מור וש"ע שם ס"א.
קמא נמא' שם. מור ורמ"א שם.
קמב משנה שם (מוצא בגל). נמא' שם (שבלא העלה חלודה אמרין ישראל אנצניעהו). רחב"ס הל' גולה ואברה פ"ז הל' ו' (שבמבטון חרש לא יגע בהם שמוא מנוחים רם שם), ובירוש המשינות שם (שידנו כמו באשפת). מור וש"ע ס"י רס ס"א. מ"ע שם ס"ק ד.
קמג רש"י שם ד"ה מוצא בגל. וראה מ"מ ועינים.
קמד כיריתא כו', א (אם רוב ישראל). נמא' שם (באשפת מכוסה שאינה עשויה לפנות לא יגע בו). ש"ך שם ס"ק ה.
קמה רש"י שם ד"ה מכוסה לא יגע בו.
קמו תוס' שם ד"ה ואם. רמ"ש פ"ב ס"י ח. ש"ך שם ס"ק כז.

הלכות מציאה ופקדון

ואפילו דברים שיש בהם סימן ורוצה ליטלם ולהכריז אינו רשאי כי שמא הצניעו בעליהם ונמצא זה ממריחם בחנם לדרוף אחריה^{קטז} וגם שמא לא ידעו בהכרתו^{קטז}.

ואם עבר ונטל והולכים לביתו ועדיין לא הולכים יחזירם למקומן. ואם כבר הולכים לביתו לא יחזירם כי שמא בתוך כך כבר באו הבעלים לאותו מקום וחפשו ולא מצאום ולא יחזרו לחפש עוד שם^{קטז} ואם יחזירם זה לשם נמצא מפסידם. אלא אם יש בהם סימן יכריז^{קטז} ואם אין בהם סימן^{קטז} יחא מונח עד שיבא אליהו^{קטז}. ולא יטלם לעצמו כי שמא לא נתיאשו הבעלים עדיין מהם כשבאו לידו ונמצא שבאו לידו באיסור^{קטז}.

יד כמה דברים אמורים כשמצאם במקום המשתמר לגמרי שאין זו אבדה שחייב בהחשבה אבל אם מצאם במקום שאינו משתמר לגמרי^{קטז} כגון אחורי הגדר בשדה או בשבילין שבשדות^{קטז} אף על פי שמשתמר שם קצת^{קטז} אם יש בו סימן נוטל ומכריז^{קטז} כדי להשיב אבדה לבעליה אפילו הוא ודאי הינוח.

ואם אין בו סימן לא יטול^{קטז} אפילו ספק הינוח^{קטז} שכיון שהוא מקום המשתמר קצת אפשר שהצניעוהו בעליו^{קטז} לפי שעה ומיד ישובו לקחתו^{קטז} ולא ימצאוהו. ואם עבר ונטלו ולא הולכו לביתו יחזירו למקומו הואיל ואינו יכול לקיים בו מצות השבת אבדה לבעליה כיון שאין בו סימן^{קטז}. ואם הולכו לביתו יחא מונח עד שיבא אליהו ממעם שנתבאר^{קטז}.

והיאך מצינו בהינוח דבר שאין בו סימן והלא יכול ליתן סימן במקומו מצינו בגזלות מקושרות העשויות לדרות שהאובדן מתייאש מהן שסובר שידרו ממקום ששכחן שם ואין לו בהם סימן אחר והקשר אינו סימן כגון שמקושרים כנפניהן שכל העולם קושרין אותן^{קטז}.

מזז ואם מצא במקום שאינו משתמר כלל אם יש בו סימן נוטל ומכריז ואם אין בו סימן הרי הוא שלו אפילו הוא ודאי הינוח^{קטז} שהניחו ברשות הרבים להקל ממשאו ושכחו שם^{קטז} שבוראי נודע לו מיד שהקל ממשאו אחר שעבר ממקום זה^{קטז} ונתייאש ממנו. אבל אם הוא דבר שאפשר^{קטז} שלא נודע לבעליו שכחהו אותו גם לאחר שכבר בא ליד המוצא יחא מונח עד שיבא אליהו^{קטז}.

קנז רמב"ם הל' גולה ואבדה פמ"ו ה"א. ש"ע ס"ה רם ס"ט.

קנח שמיח מקובצת שם ד"ה וי"ל הר"ן, בשם הר"ן.

קנט ירושלמי פ"ב הל' ה"ד. הובא בתוס' שם ד"ה ואם נטל רא"ש פ"ב ס"ה י"ח. מור ורמ"א שם. פמ"ע שם ס"ק מ"ח.

קס רא"ש שם. מור ורמ"א שם.

קסא כדלקמן סוף ס"ד.

קסב רמ"א שם. וכדלעיל ס"ב, לדעת הב'.

קסג כדלעיל ס"א, לדעת הב'.

קסד תוס' ורא"ש שם. מור ורמ"א שם.

קסה משנה ונמרא שם.

קסו תוס' ורא"ש שם. מור ורמ"א שם.

קסז נמרא שם. מור ורמ"א שם.

קסח נמרא שם. מור ורמ"א שם. וכדלעיל ס"ג (במקום המשנתור).

קע נמרא שם (בראי הינוח). תוס' שם ד"ה ואמר (אף

בספק). וכדלעיל ס"ב.

קעב רא"ש שם.

קעב מ"ט הל' גולה ואבדה פמ"ו ה"א ד"ה ואם עבר, בשם הרמב"ן ורשב"א (שם במקום המשתמר קצת, אם

לא הלך לו רשאו להחזיר). ש"ך שם ס"ק לב.

קעג סוף ספק י"ג.

קעד נמרא שם. מור ורמ"א שם ס"י.

קעה תשנה כ"ד, קע"ב – בה, רמ"א (ואלו חייב להכריז כ"י צבורי פירות כ"י ביבות ברשות הוחר). נמרא

שם כ"ג, א ודף כ"ה, א (דהיינו סימן במקום). וכדלעיל סוף ס"ח (שהו ש"ך דקא דרך הינוח), וש"ך. מור ורמ"א ס"ה רם ס"ז.

קעז תוס' כא, א ד"ה ביבות. רא"ש פ"ב ס"ה ה. מור ורמ"א שם ס"ק ג (נמצעם זה לא הרי אבדה מרעה,

כדלקמן פמ"ו). וראה העני"ב תשל"ע ע' 35.

קעז ש"ך שם ס"ק לא. וכדלעיל ריש ס"ב.

קעח כדלעיל ריש ס"ח (אפילו בספק).

קעט ש"ך שם. וכדלעיל ס"ב, לדעת הב'.

הלכות מציאה ופקדון

מז כמה דברים אמורים בדבר שאפשר לתלות הנהגתו בשכחה אבל אם אי אפשר לתלות בשכחה אלא מדעת הניחוחו בעליו כאן והלכו להם אף על פי שלא הניחוחו אלא לפי שעה ומיד ישובו לקחתו הרי הוא של מוצאו אפילו יש בו סימן שבינו שבעליו הניחוחו מדעת אפילו לפי שעה במקום שאינו משתמר כלל והלכו להם כדאי יש בדתם שאם יבא אחר ויטלנו ויהי זה כמו יאוש והפקדון⁹⁹ ואין זו אבדה שמוזהרים עליה להשיבה כלל שנאמר אשר תאבד ולא המאבד מדעתו¹⁰⁰.

ואם הוא ספק הניחח ויש בו סימן נוטל ומכריז¹⁰¹:

וזי וכל הכרות שאמרנו בין במוצא בדרך הנחה בין בדרך נפילה הן כשמוצא במקום שרוב העוברים שם הם ישראל¹⁰² אפילו רוב העיר הם נכרים¹⁰³ אבל במקום שרוב העוברים שם הם נכרים או אפילו רוב ישראל אלא שהוא מקום שנכרים יושבים שם בקביעות¹⁰⁴ כגון נכרים השומרים כשערי העיר המוצא שם בין בדרך הנחה בין בדרך נפילה תולין הכל בנכרים והרי הוא של מוצאו. ואפילו אם בא ישראל ונתן בה סימן אין צריך להחזירה לו שמן הסתם כבר נתייאש ממנו¹⁰⁵ אם הוא דבר חשוב או דבר כבד שידע כבר מנפילתו או משכחתו אותו קודם שבא ליד המוצא¹⁰⁶ כמו שנתבאר למעלה¹⁰⁷. ומכל מקום אם מצא ספרים וכיוצא בהם מדברים שבדאי יבאו ליד ישראל לקנותם אין האובד מתיאש מהם אפילו ברוב נכרים וחייב להכריז¹⁰⁸:

יך וזה ולא משורת הדין אבל טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין להחזיר אפילו ברוב נכרים למו שיתן סימן¹⁰⁹ אף על פי שכבר נתייאש. אבל אין צריך להכריז ולהודיע אלא אם באו הבעלים מאליהם ותבעו ונתנו סימן מחזיר להם¹¹⁰. ואם יודע מעצמו של מי הוא יחזירו לו אף על פי שלא תבע¹¹¹. וכן בדבר שאין בו סימן אם יודע כבריו של מי הוא יחזירו לו אף על פי שכבר נתייאשו שהיאוש אינו כהפקדון גמור¹¹² שאינו מתייאש ומפקיד מרצונו:

יט וכן המציל מהארי ומהדוב ומן הנחר ששטף ועבר אף על פי שנתיאשו הבעלים יש לו לעשות לפנים משורת הדין ולהחזיר¹¹³.

אף על פי שמן הדין אינו חייב אף אם לא נתייאשו אם אין יכולים להציל אפילו על ידי

קפ ירמבי"א בת, ב ד"ה אשפת. וכן דעת הרא"ש פ"ב ס"ז ה', ב"ח ואינה אבדה מדעתו (כיון שהמקום משתנה קצת) שור תמ"א סי' רמ"א ס"ד. ש"ך שם ס"ק ג.
קפא רמב"ם הל' גולה ואבדה פ"א ה"א. שו"ע שם ס"ד. וראה חקרי הלכות ד' ג', ב. רשומות שקעורים ב"מ ס"ו לו אות ב"ג.
קפב סמ"ע פ"ק י' (ואשר דגל מבועליו ולא נתייאש ממנו).
קפג גמרא כ"ד, ב ברב אמי (שיק ברוב כנענים מותרת). מור וש"ע סי' רנ"ג.
קפד רמב"ם הל' גולה ואבדה פ"א ה"א. מור וש"ע שם. וראה לעיל י"ד סי' א סק"ל ובק"א סק"י.
קפה נחזיק יוסף שם (ג', א) ד"ה ומשעבד כסותין. רמ"א שם ס"ח (שאו מתייאש ממנו הישראל תמאבד, בללקמן). וראה אמרי יעקב ד"ה יושבים שם בקביעות.

קפו רב אמי שם. מור וש"ע שם.
קפז מור וש"ע שם. סמ"ע שם ס"ק ו' וס"ק י'.
קפח טעמים דומים. מה שאין כן בשלא ידע הישראל מנפילתה קודם שנמצאה (אפילו רוב העוברים שם נכרים), כדלעיל ס"ג.
קפט הגהות מודכ"ו רמז תכו. רמ"א שם ס"ג. סמ"ע שם ס"ק ה'.
קצ גמרא שם כ"ד, ב. מור וש"ע סי' רנ"ג פ"ה.
קצא ענין מיטה מקובצת שם ד"ה והרא"ש. וכ"ח בגמרא גבי כופרא כ"ג, ב (שאמר לו ליל שקול לנפשך ולא יחוש).
קצב כמו בחא הלקמן סי"ח.
קצג ראה גם לעיל ס"א, ושי"ג.
קצד תמ"א סי' רנ"ג ס"ו.

הלכות מציאה ופקדון

הרחק ^{פסח} שנאמר ^{לר} אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבדה ממנו ומצויה אצל כל אדם יצתה זו שאבדה ממנו ואינה מציאה אצל כל אדם כיון שלא היה באפשר להציל כלל ואף אם הוא עומד וצווח ^{לר} נעשה כצווח על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים ^{פסח} ואין משגיחין כלל על מה שאומר שאינו מתיאש כי בטלה דעתו אצל כל אדם ^{פסח}:

ב וכן אוזנים ותרנגולים שמרדו וברחו מבית בעליהם ואי אפשר להם להחזירם כלל ^א הרי המזיק בהם זכה בהם כזוכה מן ההפקר. ואף על פי כן יש לו לעשות לפנים משורת הדין ולהחזיר ^ב כי לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורת ה'. ויש מי שאומר ^ד שבכל אלו אם היה המוצא עני ובעל האבדה עשיר אין צריך לעשות לפנים משורת הדין:

בא וכל הכרוזת שאמרנו צריך להיות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובזמן שיש אנשים רעים שאומרים המציאה היא למלך מודיע לשכניו ולמודיעו דיו ^ה.

וכשהוא מכריז או מודיע צריך לומר מין המציאה שמצא ^ה והלה אומר סימניה ואם אמר מציאה סתם מצאתי והלה אומר מה היא אין זה סימון ולא יתן לו עד שיתן סימנים מובהקים ^ה כגון מרה או משקל או מנין או שיכוון המקום ^ה.

והרמאי אף על פי שאמר סימנים אין נוהגים לו ^ה עד שיביא עדים שהיא שלו ^ה. ומשרבו הרמאים התקינו שלא יהיוירו אבדה בסומניה עד שיביא עדים שאינו רמאי ^ה או לתלמיד חכם שהוא בחזקת שאינו רמאי ^ה. ואף בזמן הזה יש תלמידי חכמים לענין זה ^ה. וזרמנו דיני הסימנים רבו בהם הדקדוקים ^ה לכן לא יהויר בסומין אלא על פי שאלת חכם:

בב הכריז או הודיע ^ה ולא באו הבעלים התא האבדה מונחת אצלו עד שיבא אליהו ^ה ואסור להשתמש בה או למכרה.

אלא אם כן מכירתה היא טובת בעליה כגון שנפסדת ^ה ימכרנה ^ה בבית דין ^ה.

וכן משתמש בה לתקנתה. כיצד המוצא כלי עין משתמש בהם מעט לצורכן כדי שלא ירקבו. כלי נחשת משתמש בהם בחמין ^ה אבל לא ישים הכלי על גבי הארז ^ה מפני

רי משנה שם. מור ושולע שם ס"ה.

ריא רמב"ם שם הל"ג שולע שם.

ריב ברייתא שם. מור ושולע שם ס"ה.

ריג במ"ע שם ס"ה. ש"ך שם ס"ה ד.

ריד ש"ך ס"ה ב. ולענין סביעות עין, ראה לעיל ס"ה.

ריו לענין איך נגזר, ראה במ"ע שם ס"ה ו בס"ק מ, וש"ך

שם ס"ה כג. ולענין סמין מובהק לנמר, ראה רמב"ם

ורמב"ם שם. מור ופמ"ט וש"ך שם. שו"ת רבנו ס"ה כה

כארכה.

ריו במקום שיש אנשים רעים, כדלעיל ס"ה א.

ריו משנה כ"ט, ב. רמב"ם הל' גולה ואבדה פ"ג הל' מור

ושולע ס"ה רבנו סמ"ה.

ריח רמב"ם שם ס"ה. מור שם סמ"ג. במ"ע שם ס"ה ל.

ריט ש"ך שם ס"ה מו. וברלקמן ס"ד.

ריט משנה כה, ב. מור ושולע ס"ה רבנו סמ"ה.

ריכ ה"ף (מז, ב). רמב"ם שם הל"ז. מור שם סמ"ב בשם

רש"י. שולע שם. וכמו במכירת משכון ונבאי צדקה,

לעיל הל' הלאה ס"ה.

ריבא ברייתא ז, א. מור ושולע שם ס"ה.

ריבב ברייתא שם. רש"י שם הל' אבל לא. מור ושולע שם.

קצה תוס' כב, א ד"ה שפ"ג מדיכ רמז רנ.

קצו דברים כב, ג. ה"ב יחזקן כב, ב. מור ושולע ס"ה רנ

ס"ה.

קצא רא"ש פ"ב ס"ה ב וס"ה. מור ושולע שם.

קצב גמרא כד, ב (לענין מקום שנכרים מצויים). רא"ש

שם (לענין שפחה נזר כ"ה). מור ופמ"ט שם ס"ה מו.

קצט סח"ע שם.

ר תוס' הולין קל"ט, א ד"ה כיון. רמ"א ס"ה רנז ס"ה.

רב ש"ך שם (מז, ב) ד"ה אבל. רמ"א שם.

ר כדלעיל ס"ה ב. כדלעיל ס"ה ב. כדלעיל ס"ה ב.

רג רבי יוחנן ב"מ ל, ב. וראה גם לענין סל"דה.

רד רמ"א שם ס"ה. טי"ן מודכי רמז רנז, בשם ראב"ה,

שלא כתב כן אלא ע"ל כפ"יה, וצ"ע.

רה ברייתא נגמרא כח, ב. מור ושולע ס"ה רמז ס"ג.

רו רב נחמן שם. מור ושולע שם ס"ד.

רז משנה ש"ט, באקו"מא דנגמרא שם ק"ב יהודה. מור

ושולע שם.

רח נגמרא שם, אליבא דרב נהמן. מור ושולע שם.

רט רמב"ם הל' גולה ואבדה פ"ג הל' מור ושולע שם ס"ה.

וכדלעיל ס"ה ז, שבסימנים אלו מהווים האבדה, וש"ך.

הלכות מציאה ופקדון

עא

שמשחוקו. כלי כסף משתמש בהם בצונן אבל לא בהמין מפני שמשחוקין. קדרומוות וכוונא בהם משתמש בהם דמי בעצים ודי רבים אבל לא בקשים מפני שמשחוקין. כלי זכוכית לא ישתמש בהם כלל^א מפני שגשברים^ב. וכן כלי זהב^ג וכסות של פשתן^ד מפני שאינן באין לידי קלקול על ידי הממנה^ה:

בג אבל כסות של צמר צריך לנערה פעם אחת בשלשים יום^ו. ולא יעננה במקל ולא בשני בני אדם אלא אדם אחד^ז כירוי^ח. ושומחה^ט על גבי המטה^י ותננב^{יא}. נודמנו לו בלבר אבל לא לצרכו ולצרכה^{יב} שמה ישכחה על גבי המטה^{יג} ותננב^{יד}. נודמנו לו אורחים לא ישמחנה אפילו לצרכה בלבר^{יז} שמה יגנבה^{יח} (או שמה יתנו בה עין הרע^{יט}):

כד ומנין שהוא חייב להשתדל בתקנת האבדה שלא תבא לידי הפסד וקלקול שנאמר^כ והשבותו לו ראה שתשיב לו בשלמות.

וכל שעה שהוא עוסק בתקנת האבדה הרי זה עוסק במצוה ופמזר מליתן פת לעיני^{כא} ומשאר מצות.

וכדרך שאמרו באבדה כך אמרו בפקדון^{כב} שהלכו בעליו למדינת הים^{כג} שחייב הנפקד להתעסק בתקנת הפקדון כדרך שמתעסק באבדה (אך שאינו רשאי למכרו מפני הפסד העתיד ללא כגון המין לפני הפסד שאם ימתין למכרו עד שעה חמישית כערב פסח ימכרו בול^{כד} מה מדר ובאבדה בענין זה מוכרה מתחלה כדי שימכור ביוקר^{כה} אבל בפקדון ימתין עד שעה חמישית^{כו} שמה יבא בעליו ויקחנו^{כז} וכן כל כיוצא בזה^{כח}):

רמב"ם הל' גולה ואבדה סי' ה"א (לענין שלא תפסד).
רמב"ם סי' נ, כ כרב יוסף. רש"י שם ד"ה דלא בעי ליתוב רפמא לעניא (דהעוסק במצוה פמזר מן המצוה).

תוס' שם ד"ה בחימה (בשעה דמתעסק בה). סמ"ע שם ס"ק מז. וראה לעיל או"ח סי' לח סי' (שכשמשמרה חתיבה אינו נקרא עוסק במצוה). רש"י שם סי' רבו סמ"ז (אם נעשה כזה שומר שכר על האבדה). לעיל או"ח סי' תנג סמ"א סוף ס"ק ב (שיכול לומר קים לי במאן דאמר שומר תמ).
רמב"ם ברייתא שם ל, א. מור שם סמ"ז. מור וש"ע סי' רנב סכ"א.

רמד גמרא שם. מור וש"ע שם סכ"ב.
רמה רש"י פסחים יג, א. ד"ה ונקבה.

רמו רמב"ם הל' גולה ואבדה סי' המ"ו (פירות שהתחילו להרקוב). מ"מ שם (שאינו דומה לפקדון, דקיי"ל ברמנים במשנה לת, א).

רמו פסחים יג, א. מור וש"ע או"ח סי' תנג ס"ב. עיין רמב"ם הל' שאלה ופקדון פ"ו הל'ב וסוד וש"ע סי' רנב סי' ידכ"ג, שמסכי לזה דין הפסדים (דלקטן סכ"ה), ואח"כ במה דברים אמורים שהלכו כיו' (בעליו למדינת הים, אבל אין הוא עובד באותה הארץ הרי זה לא ינע בו) אף על פי שאבד, לגמרי חושמע. וראה לעיל שם סי' (דהיינו ככלא יצטרך למכרו בול) וס"ה (שיש בוה משום השבת אבדה). פמ"ד צמח טרק שלב, ד (שהורו בו כאן מנ"ש לעיל שם). גידול תורה (ג) גפ ע' רנב. שם ע' ש.

רמח רש"י שם ד"ה הוקח, רמב"ם שם.
רמט עיין ד"ה הל' גולה ואבדה סי' המ"ו (שאבדה אינה דומה לפקדון, דקיי"ל ברמנים במשנה לת, א), שהביא ביי סי' רסו סוף סכ"ג.

רנב ברייתא שם. מור וש"ע שם.
רנד סימה מקובצת שם ד"ה משתמש, בשם הירושלמי ור"פ.

רנה ברייתא שם. מור וש"ע שם.
רנו רש"י במשנה כמ, ב ד"ה לא ינע סמ"ע שם ס"ק כז.

רנז ברייתא שם. מור וש"ע שם. וראה לעיל הל' רבות סמ"ה: כגון כלי זהב (וכסף).

רנח גמרא כמ, ב (הא ברעמרא דא ברביטא). ר"ף שם (מ, א). ורמב"ם שם הל"ב (שבפשתן אין צריך לנער).

דעה הב' במור סי' ש"ג. ש"ע שם.
רנט רש"י שם (לענין זהב): אינו מתעסק בארץ). סמ"ע שם.

רל חשונה שם כמ, ב (כמות). גמרא שם (הא ברעמרא הא בכריתא). ר"ף ורמב"ם שם ה"א (שבצמר צריך לנער). דעה הב' במור שם. ש"ע שם סמ"ה.

רלא גמרא שם. רמב"ם שם. מור וש"ע שם.
רלב גמרא שם (בדא). מור שם סי' (כרד). סמ"ע שם ס"ק ב.

רלג משנה שם. מור וש"ע שם.
רלד ברייתא שם ל, א. מור וש"ע שם.

רלה איכתיא דלא איפשא בגמרא ל, א ופסקין להוטרוא. רמב"ם שם ה"א. ר"א שם ב"ב ס' כ. מור וש"ע שם.

רלו תוס' שם ד"ה לצרבו.
רלז סמ"ע שם ס"ק כא.

רלח ברייתא שם. מור וש"ע שם.
רלט גמרא שם. מור וש"ע שם.

רמ גמרא שם. רש"י שם ד"ה אי משום עינא. וראה לקטן הל' נקי כגמ' ס"א.

רמא דברים כג, ב. משנה וברייתא בה, ב (לענין מכירה).

הלכות מציאה ופקדון

כה ואם מצא ספרים^כ או הופקדו אצלו^{כא} גוללן מתחלתן לסופן כדי שיכנס בהן האויר^{כב} פעם אחת בכל שלשים יום. וכשהוא פותחן לגוללן לצורכן יש לו רשות לקרות בהם אבל לא יפתחם בתחלה כדי לקרות בהם^{כג}. ולא יקרא פרושה וישנה^{כד} ולא פרושה שלא למדה מעולם^{כה} מפני ששואה הרבה^{כז} ונוגע ומושך אולך ואולך ומקלקל הספר מה שאין כן בפרשה שלמדה אינו צריך ליגע כלל^{כח}.

כמה דברים אמורים בתנ"ך אבל בתלמוד השונה פרקו מאה פעמים^{כט} שזה הלאומד בתחלה וארבה הבקי יותר צריך עיון גדול יותר בהלכות הצריכות לשמועה שמעין בה^ל:

כו וכשם שאסור ללמוד כך אסור להעתיק אפילו אות אחת. כמה דברים אמורים באבדה או בפקדון שהופקר אצל עם הארץ אבל אם הופקדו ספרים אצל תלמוד חכם יש מתוירים^מ ללמוד ולהעתיק מהם אם אין לו כיוצא בהם לפי שכשהפקדו אצלו יודע היה שהנפקד תלמוד חכם וילמוד ויעתיק מהם ועל דעת כן הופקדו אצלו מן הסתם^{מא}. אבל אם ידוע שהוא מקפיד על זה אסור^{מב}.

ויש אומרים^{מג} (ב) שאם הפקיד אצלו סתם ולא גילה דעתו שהוא מקפיד אף שאחר כך

קונטרס אחרון

(ב) עטרת זקנים^מ סי' י"ד. וכן דעת הש"ך סי' רצ"ב סי' ק"ח^{מא}. עיין שם בתוספות. והמרדכי^{מב} מרמי תלמוד חכם? לשולחני^{מג}.

ואף שהתוס' כתבו כן לרב הונא^מ. הא רב הונא גופיה סבירא ליה בהשואל^{מז} דשואל לא קני עד שישתמש, אם כן לא מהני כלל לזה מה שהוא שואל לרב הונא, ולא לרב נחמן^מ. אלא היינו

רנ ראה לעיל הל' ת"ת פ"ב סוף הל"ג.
רנא רחב"ג, הובא בנחמקי יוסף (פז, ס"ב) עיין שם. ובשיטה מקובצת שם ד"ה ת"ר השואל (שהרמב"ן התיר בתלמוד רק בשאלה, מנעם שעל דעת כן השאלו, מה שאין כן באבדה אפר). דק"א דחשמע לכאורה מסמי"ע שם (שלמד מרוב"מ שם, שחתך גם באבדה). ולענין שאלה, ראה לקמן הל' שאלה ושכירות ס"ד.
רס מרדכי רמז רצג, בשם רב יהודאי גאון ופי' המקצועות (ס' גמ). רמ"א ס' רצב ס"ב. הובא גם לעיל או"ח סי' יד ס"ג.
רסא כמו בשלהני והגני לקמן ס"ח.
רסב סמי"ע שם ס"ג טו.
רסג עטרת זקנים או"ח ס"מ"ה. די. ונתבאר בקו"א.

רנ חשונה בט, ב. מור וש"ע ס' רמו ס"ב.
רנא ברייתא שם כרבי אליעזר יעקב. שם ד"ה אימא אחר זה (שפקדון דמי למציאה שלשלים יום). מור וש"ע ס' רצב ס"ד.
רנב רש"י במשנה שם ד"ה גוללן, וראה פתחי הושן אבדה פ"ו ס"ק מו.
רנג ברייתא שם (בפקדון). מור וש"ע ס' רצב ס"ב.
רנד ברייתא שם. מור וש"ע ס' רמו ס"ב.
רנה משנה שם רש"י שם. מ"מ הל' גולה ואבדה פ"ג הל"ג. מור וש"ע שם.
רנו רש"י שם. מור ולבוש שם ס"ב (יותר מכדי צורך הספרי).
רנז מ"מ שם בשם הרשב"א בשם הרמב"ן. מ"ע שם ס"ק כה.

ציונים לקונטרס אחרון

לב מג, א (שהמפקיד אצל שלחני הוי שואל, דאליביה אמרינן התם שאם הגזבר הפקיד מעל מיד, ומזה הוכיח התוס' שאינו צריך להחזיר המעות עצמן). מה שאין כן לדירון כפי רצב ס"ז, דקיי"ל כרב נחמן דהוי שומר שכר, דאליביה אמרינן התם רלא מעל הגזבר מיד, אפשר שצריך להחזיר המעות עצמן).
לג צט, א (שהמשאל יכול לומר בו, ואם כן גם כאן יכול המפקיד לחזור, וגם לרב הונא יצטרך להחזיר המעות עצמן).
לד דלא הוי שואל כלל. ואם כן יקשו דבריו התוס' לדבריו הכל,

כז באר"ח.
כח במפקיד אצל שלחני, שאם המפקיד תובע אותם, אינו צריך להחזיר אותם המעות עצמם אלא יכול ליתן לו ממעות אחרים, כמ"ש התוס' בט, א ד"ה והוי, וכ"ה בס"ף סי' מה ס"ט ט. סי' עג ס"ק נה. סי' עה ס"ק טו.
כט רמז רצג.
ל בשפנים כאן.
לא דלקמן ס"ח (הרי שגם כאן זכה בו הת"ח מיד, שיוכל להשתמש בו).

הלכות מציאה ופקדון

עג

הוא מוחה בו בפירוש אין בכך כלום לפי שכיון שלא גילה דעתו מתחלה שהוא מקפיד בוראי נרצצה מאחר שזודע שהוא תלמד חכם והרי זה כאילו השאיל לו כל משך זמן

קונטרס אחרון

טעמא ד⁷², שכיון שבירד להוציאן, וזייה זו זכה במשיכה, וכדין לזה ⁷³. והוא הדין לרב נחמן ⁷⁴. אלא דכיון דהברירה בירו שלא להוציאן, הלכך אם נגנבו קודם שהוציאן לא היו עדיין לזה לרב נחמן, כי אפשר שלא היה מוציאן כלל (ומשום הכי נמי לא מעל טרם שהוציא ⁷⁵, מפני שאינו לזה עדיין עד שעה שיוציאן, ונסתלקה בזה השגת החכם צבי סי' ע"ג ⁷⁶ על הש"ך), דהא רב נחמן אמר ⁷⁷ דלמא מתרמי כו', ודלמא לא מתרמי (ועוד יש לומר טעמא דרב נחמן ⁷⁸ הואיל ואין כל הגאה שלו, דהמשאיל גם כן נהנה, שהרי הפקידם לשמרם, הלכך פטור מאונסים כמ"ש הש"ך סי' ע"ב ס"ק כ"ט ולי' בשם ר"ן ⁷⁹ ורשב"א ⁸⁰).

והנה משמעות התוס' דאף לרב הונא אינה הלוואה גמורה ⁸¹ שסתמיה ל' יום ⁸², אלא צריך ליתן לו מעות אחרים ⁸³, הואיל ונתן לו בתורת פקדון ומצי' למתבעינהו כל שעתא ושעתא, ואפילו הכי יכול ליתן לו מיד מעות אחרים משום דעד שעתא דתבעא להו קני להו. והוא הדין לרב נחמן דשומר שכר הוא, ותשמישו זהו שכרו ⁸⁴ עד ההיא שעתא דתבע להו, וקני להו עד ההיא שעתא במשיכה לחזרה ⁸⁵, כר' אלעזר ⁸⁶ דפליג ארב הונא וסבירא ליה דר' שומרים קונים במשיכה לחזרה ⁸⁷ ע"ש בגמ'. ובר מן דין ⁸⁸ בנידון דידן דמי לחזרה בתוך הזמן ⁸⁹ כיון שאינו נוטל פקדונו ⁹⁰, ובתוך הזמן פשיטא דשומר שכר ⁹¹ דמי לשוכר שאין המשכיר יכול לחזור. עיין סי' שמ"א ⁹² (וסי' של"ג ⁹³ ושל"ד ⁹⁴), גבי מלמד שאין בעל הבית יכול לחזור בתוך הזמן, ומלמד נוטל שכר שימור לדינא דגמרא בנידונים דף [ל"ז א'] ⁹⁵ והוה שומר שכר).

ומכל מקום לענין מעילה לא קיימי ברשותיה, כי אינו אלא שומר עליהן בשכר שיוכל ללותן כשיצטרך למבין וזכונא, וכל זמן שלא נודמן לו וזכונא אינו לזה עליהן לרב נחמן, אלא לרב הונא הוא דשואל הוי ולא שומר שכר ⁹⁶. ועיין בב"מ צ"ט דאפילו מושאל לא מעל אלא לפי טובת

ציונים לקונטרס אחרון

- לה שאינו צריך לחזור איתן מעות עצמם.
  - לו שאין תקיין על השאלה אלא על הזכות ללוות (ראה ש"ך סי' רצב ס"ק ט), ומה אינו יכול לחזור.
  - לו שבטעם זה אין מחלוקת בין רב הונא לרב נחמן, לח כמבואר בגמרא שם, שרוב נחמן לא מעל הגובר טרם שהוציאן השומר.
  - לט בהגהתו ל"ז סי"ט, השיג על מה שהביא הש"ך מהתוס' שזינו חייב להחזיר אותם מעות בעצמם (כדלעיל), שרלעת הח"צ לא כתב כן התוס' אלא לדעת רב הונא (דהוי שואל), מה שאין כן לירידן (דיקיי"ל כרב נחמן דהוי שומר שכר).
  - מ מ ג, א (הדפוס דהוי שומר שכר).
  - מא דלא הוי שואל (אף שכבר זכה בזכות ההשתמשות במעות ללוותם כשיצטרך).
  - מב בשו"ת סי' יט"ב.
  - מג בשו"ת ח"ב סי' שלב.
  - מד אף שנחבאר שאין קנין לשאלה, כ"א קנין שיוכל ללוות המעות.
  - מה כדלעיל הל' הלוואה סי"ז, וש"נ.
  - מו מיד שתיכנה, וראה שו"ת צמח צדק ח"מ סי' עא ר"ה בש"ך קט"ו.
  - מז בהלכה המבוארת כאן בפנים, שהמפקיד ספירים אצל יח"ח יכול ללמוד ולהעתיק מהם.
  - מח שאינו יכול לחזור בו מהרשות שנתן לו ללמוד ולהעתיק מהם, עד עת בואו לטול פקדונו (אף
- שכאן לא מיירי בזכות ללוות אלא בזכות להשתמש בו, ונחבאר לעיל שלרב הונא לא קני השואל עד שישתמש בו).
- מט צט, א, דיקיי"ל כותיהו כסי' שז ס"ב (לענין שוכר), ובסי' שמ"א ס"א (לענין שואל).
- נ ראה תוס' שם ר"ה כך.
- נא אפשר שכאן יורה גם רב הונא, שקונה לחזרה. נב דאף שלענין שאלה (ההשתמשות בספרים) אפשר דהוי קודם זמן (שעדיין לא התחיל להשתמש בהם), מ"מ לענין שומר שכר הוי תוך הזמן (שכבר התחיל לשמרם), ובתוך הזמן אף רב הונא מורה (בשואל כשהתחיל להשתמש) שאינו יכול לחזור בו.
- נג אף שלא קבע זמן על השמירה, מ"מ כל שאינו נוטל פקדונו הוי שומר שכר, ואינו יכול לחזור מנתינת השכר (ההשתמשות בספרים).
- נד כמבואר בט"ז סוס"י רצב, שהת"ח יש לו דין שומר שכר (כרב נחמן לענין המפקיד אצל שלחני).
- נה סע"פ א (שביון שמשך), אין הבעלים יכולים לחזור בהם עד סוף ימי השאלה).
- נו בכ"י מחודש י', בשם שו"ת הרא"ש כלל ק"ק סי' ד.
- נז ראה שם ס"ד.
- נח וכדלעיל הל' תלמוד תורה פ"א ה"ב.
- נט וכן לא מעל לרב נחמן אלא לרב הונא, וטעם החילוק עיין בב"מ כו'.

הלכות מציאה ופקדון

שהפקד אצלו ושוב אינו יכול לחזור בו עד עת בואו ליטול פקדונו שכבר זכה התלמיד חכם בשאלה זו במשיכה¹⁰¹.

ומכל מקום (א) אם הלוח מעות על ספרים לדברי הכל¹⁰² אסור ללמדו ולהעתיק מהם אפילו תלמיד חכם משום איסור רבית. אלא אם כן היה משאלם לו אף בלא הלואה כנ"ל [שכתוב בהלכות רבית¹⁰³]:

בז וכל זה כשבא הספר לידו מדעת בעלים או במציאה¹⁰⁴ אבל אסור לילך לבית חבירו ולקרות מתוך ספרו שלא מדעתו¹⁰⁵ אפילו באקראי¹⁰⁶ שמא הוא מקפיד פן יקלקלו¹⁰⁷ (אף על פי שבריו לו שלא יקלקלו שבל שואל שלא מדעת בעלים הוא גולן אף שאינו מפסיד כלל¹⁰⁸ אלא שדבר מצוה מן הסתם נוח לבעלים¹⁰⁹ כשיודעים שלא יגיע הפסד לחפץ שהמצוה נעשית בו כמו שנתבאר באו"ח סי' י"ד וע"ג אבל כשחוששים מהפסד הם מקפידים כמו בדבר הרשות¹¹⁰ לכך אף שבאמת אינו מפסיד כלל אסור¹¹¹ כמו בדבר הרשות):

בב כשם שאסור להשתמש באבדה ופקדון לצרכו כך המוצא מעות בענין שחייב להחזיר¹¹² אסור להלוותם¹¹³ לעצמו ולא לאחר. וכן אם הופקדו אצלו¹¹⁴. ומכל מקום

קונטרס אחרון

הנאה¹¹⁵. ופי' הרמב"ם במשנה פ"ה דמעילה דהוא הדין למתנה. ובשומר שבר אין למפקיד טובת הנאה¹¹⁶. הלכך לא דמי לשוכר שברמב"ם הלכות מעילה¹¹⁷:

(ג) סמ"ע¹¹⁸ ש"ך סימן ע"ב¹¹⁹. ואף הט"ו באו"ח¹²⁰ ונערת זקנים¹²¹, על כרחך מודים בלא היה רגיל להשאיל לו בלאו הכי, כמ"ש ביו"ד סי' ק"ס סי"ז¹²². ומשום הכי השיג החכם צבי בחומ"מ סימן ע"ב¹²³ ע"ש:

רעא ב"ב דף פח, א. ב"מ נא, א (דהוי גולן). רש"י שם ד"ה ורא לא חסרה (הלא כדוש במלאכה). שיה מקובצת שם ד"ה וכתב הרשב"א, ב"ש הרשב"א (שאני מתחפר). מור וש"ע סי' רצב ס"א. וראה גם לקמן סב"ח. הל' שאלה ושכירות ס"ה.

ערב נגזקו יוסף שם. לעיל שם ס"ב. לקמן קו"א ס"ק ה. הל' שאלה ופקדון ס"א.

רעג ספק מן וש"נ.

עדר שאסור אף כשאין חשד הפסד.

ערה עיין סי' רצב ס"א, ובשיטה מקובצת שם, במצויין לעיל.

רעז כדלעיל ס"ה.

רעז רב הונא כ"ט, ב. מור וש"ע סי' רפ"ט סב"ח.

רעז נגרא שם (נוי דרמנו). משנה ונמרא מג, א (בעל הבית). מור שם (שהפקדו אצלו מעות של תובעים).

סמ"ע שם ס"ק ל"א.

רסד שוכה במשיכה זו להיות כשאלה כשירצה להשתמש בהם. וראה קו"א, שאו שישתמש בהם הוי לרב נחמן (מג, א. דק"ל כותיה ב"י רצב ס"ז) וזומר שבר, ותשמושו וזו שכרו עד הוה ענתא דתבוב לתו.

רסה ראה אמרי יעקב באורים ד"ה לדברי הכל. ולענין רבית לצורך מצוה ראה לעיל או"ח סי' רמב קו"א ס"ק ה.

רסו סעף י"א. או ע"י נכתיא, באופן שנתבאר שם סוף ס"ב.

רסז באופן המורו, כדלעיל סב"ח.

רסה נגזקו יוסף הלכות קטנות (ציצית יב, א ד"ה מליח), בשם הרשב"א. סמ"ע שם סי' עב ס"ק ו. רמ"א או"ח

סי' ה"ד. וראה גם לעיל שם סי' ע"ג. לקמן הל' שאלה ושכירות ס"ה.

רסט ח"א שם ס"ק י. וראה גם לעיל ולקמן שם. ולענין ציצית ותפילין, ראה לעיל שם סי' ס"ב.

ער נגזקו יוסף שם. רמ"א שם. וראה גם לעיל שם.

ציונים לקונטרס אחרון

- ס שהשואל מחזיק טובה למשאל (רש"י שם ד"ה מעל).
 סא ולכן לרב נחמן דהוי שומר שבר לא מעל הנוצר מיד.
 סב פ"ו ה"ד (נתן החמור לחבירו מתנה או מכרו או השכירו הוא מעל וחבירו לא מעל).
- סג ס"ק ו.
 סד ס"ק ח.
 סה ס"י יד ס"ט ז.
 סו או"ח סוסי יד (שהתירו).
 סז ולעיל הל' רבית ס"א.
 סח בהגהתו לט"ז שם ס"א, שהתירו.

הלכות מציאה ופקדון

עה

אם הופקדו אצל שולחני או חנוני¹⁹⁷ בסתם רשאי להוציאן שבין שהדבר ידוע שדרכן של שולחני וחנוני לישא וליתן תמיד במעות ותמיד הם צריכים למעות¹⁹⁸ וזה הפקדן אצלם סתם ולא נילה דעתו שאינו רוצה שישתמשו במעותיו מן הסתם נתרצה לכך ואינו מקפיד עליהם ונעשו המעות כאילו הן בשאלה אצלם לכשירצו להוציאן¹⁹⁹. אלא אם כן הפקדון חתומים²⁰⁰ או (צטורים) קשורים בקשר משונה²⁰¹ שהוא גילוי דעת שאינו רוצה שישתמשו בהן²⁰². ועכשיו בזמן הזה שאין לנו שדות וזכרמים וכל עסקינו במקדן וממכר הרי סתם כל אדם דינו כחנוני ושולחני²⁰³ לפי שהכל צריכים למעות והיה לו להמפקד לגלות דעתו.

במה דברים אמורים במעות²⁰⁴ אבל בשאר חפצים וכיוצא בהם אף על פי שכל מין²⁰⁵ הוא שזה ואין בו הפרש כלל אסור להוציאן ולשלם אחר תחתיו אף על פי שאין הפרש כלל בין זה שהוציא לזה שמושלם תחתיו כמו במעות לפי שבין שאין הדבר ידוע למפקד שהנפקד צריך להוציא חפץ זה אין כאן הוכחה שנתרצה לזה והרי זה שלא מדעת ושולח יד בפקדון. כי שלחות יד האמורה בתורה²⁰⁶ אינה על מנת לגזול בלבד אלא אפילו על מנת לשלם תחתיו²⁰⁷ כיוצא בו ממש²⁰⁸ הואיל והוא מוציא הפקדון לגמרי בין כולו בין מקצתו²⁰⁹ הרי זה שולח יד בפקדון.

אבל אם אינו מוציא לגמרי אלא שמשתמש בו לצרכו ולא לצורך הפקדון ואין הפקדון נפסד ומתקלקל כלל בתשמיש זה²¹⁰ אין בו משום שלחות יד אלא משום שואל שלא מדעת (ו) ואם יודע בכיורו שאין המפקד מקפיד עליו מותר. ואין צורך לומר אם הוא דבר שאין דרך בני אדם להקפיד כלל מפני שאין חשש הפסד וקלקול כלל מתשמיש זה להפקדו²¹¹. אבל השמיש שקצת בני אדם מקפידין עליו מפני חשש קלקול אפילו הוא חשש חרוק אסור בין באבדה בין בפקדון משום שואל שלא מדעת אפילו אם ברי לו שלא יקלקל כלל²¹² אלא אם כן ידוע לו שהמפקד לא יקפיד כלל בזה.

קונטרס אחרון

(ד) סמ"ע ס"ט (ולא שייך כאן שלחות יד)¹ כיון שהקדן קיימת. וכן משמע בגמרא² גבי ספר תורה מהו דתימא כו' ס"ט עיין שם):

(שאפילו כששתמש בפקדון שלא ע"מ לשלם מה שיתקלקל בתשמיש אסור משום גזל).

רצ תוס' דף כח ע"ב ד"ה עד (דמיירי שם שהוציא המעות ע"מ להחזיר ומכתיב דהוי שלחות יד). ושיטת מקובצת שם כפי, רע"א בשם ר"פ. וראה לקמן הל' גולה וננבט ס"ב (בניקין לגזול).

רצא רש"י בא, א ד"ה ור' נתן.
רצב רש"י שם ד"ה והא לא אמרה. מור ושורע ט"ו רצב ס"א.

רצג שיטה מקובצת כפי, ב ד"ה סר"א, בשם הירב"טא שם, בשם מורי (שכתב היר"ו זה דלעיל סב"ג, אף בפקדון).

רצד וראה גם סר"א. וכו"ה לקמן הל' שאלה ושכירות ס"ד. ב"ב ש"ס. בש"ס. ב"ש. ח"א. מור ושורע שם. ובדלעיל סב"ג, וש"נ.

רעט משנה ג, א כרבי יהודה. מור ושורע ס"ו רצב ס"ו.
רפ רש"י שם ד"ה משום דצורין. סמ"ע שם ס"ק פג.

רפא מה שאין כן קודם. וראה לעיל ק"א ס"ב ב.
רפב רב יהודה שם. מור ושורע שם.
רפג רב מרי שם. מור ושורע שם.

רפד רש"י שם.
רפה ר"א"ש פ"ד ס"ו יג בשם ר"ת. מרדכי רמז רעה. מור ושורע שם. סמ"ע שם ס"ק ה. ש"ד שם ס"ק יב.

רפו מרדכי שם (בנסבא). רמ"א שם.
רפז אוצ"ל: רמין.

רפח ממות כב, י.
רפט נחוקי יוסף (כג, ב) ד"ה איתמר. ושיטה מקובצת דף תא ד"ה וכתב הרשב"א וד"ה ויראב"ד, בשם רשב"א דשי"ו וראב"ד. וראה לקמן הל' גולה סוף ס"ד.

ציונים לקונטרס אחרון

ע א כט, ב, ובדלקמן הל' שאלה ושכירות ס"א.
עב ניחא ליה לאינש דתיעבר מציה בממוניה.

ס ס"ו רצב ס"ק ד (שגם בפקדון מותר ברבר שאין הבעלים מקפידים).

ע ברפ"ד: שלי"מ.

הלכות מציאה ופקדון

ויש אוסרו^{רצח} בפקדון משום שלוחות יד אפילו בתשמיש שאין דרך בני אדם להקפיד כלא כי אוסר שלוחות יד גורת הכתוב הוא בפקדון שהופקד אצלו אפילו בדבר המותר אם לא היה מופקד אצלו ובעל נפש יחוש לדבריהם:

כמו וכל זמן שהאבדה אצלו חייב לשמרה^{רצח} כראוי כדרך השומרים ולא די לו שניתנה עם הפצים שלו^{רצח} כי בשלו רשאי הוא להניח במקום שירצה ואינו רשאי בשל אחרים^{רצח} אלא במקום המשתמר. וכן בפקדון. וכיצד דרך השומרים הכל לפי הפקדון יש שדרך שמירתו להניח בחצר המשתמרת^{רצח} כגון חבילות פשתן הגדולות וכיוצא בהן. ויש שדרך שמירתו להניח בחיבה ולנעול עליו כגון בגדי משי וכלי כסף וכלי זהב^ש. ומעות במקום שאין נוהגים להטמינם בקרקע מפני שאין גנבים מצויים כל כך^ש. וכשמוליכין בדרך צריכים שמירה יתירה שלא יעברו מכנגד פניו עד שיגיע לביתו^ש וינעול בפניהם כראוי. ותיבה שיש בה אוכלין לא יניח בה בגדים^ש כי סתם תיבה היא חתורה אצל עכברים כשיש בה אוכלים וכל שכן חדר שיש בו אוכלין אלא יתלה הבגדים על הגם^ש. ולא יניח אחרים לוכנס בחדר שהפקדון מונח שם אף על פי שאינם בחזקת גנבים רק שאין ידוע לו שהם כשרים ונאמנים^ש:

ל ואין הנפקד רשאי להפקיד ביד אחרים^ש אפילו כשרים ונאמנים יותר ממנו^ש אלא אם כן המפקד גם כן רגיל להפקיד אצלם^ש תמיד^ש דבר חשוב כזה^ש.

ומכל מקום רשאי למסור הפקדון לאשתו או לאחר מבני ביתו הגדולים לפי שהמפקד יודע ששוקר של אדם למסור הפצויו ביד אשתו ובני ביתו ועל דעת כן הפקד אצלו^ש. אבל לא ימסור לבנו ולבתו והקטנים^ש ולא ליד אחר מקרוביו שאינו שרוי עמו ואינו סמוך על שלחנו^ש אלא אם כן ידוע להמפקד שררכו של נפקד למסור הפצויו לזה^ש:

ל ואם בא להחזיר הפקדון לא יחזירם ליד אחר מבני ביתו של המפקד שלא מדעתו. וכן אם בא להחזיר הפצן שהשאילו. וכן בפריעת חובו. אבל יכול להחזיר לאשתו שזמן הסתם היא נושאת ונותנת בתוך הבית והבעל מפקד כל אשר לו בידה^ש:

משכון, ראה לעיל הל' הלואה סכ"ב. ולענין שואל ושוכר, ראה לקמן הל' שאלה ושכירות ס"א. וראה פתחי חושן פקדון ושאלה פ"ד ס"א א.

שז רא"ש פ"ג ס"ג. מור וש"ע. מהחרי"ק שורש ו ענף ד (אפילו הוא קל שבקלים והשני אדיר שבאדירים).

וכדלקמן שם.

שח נמרא שם. ומ"ב הל' שכירות פ"א הל' מור וש"ע שם. וראה גם לקמן שם (ובכלל שלא ימנע בשמירתו

כו').

שט ומ"ב שם. מור וש"ע שם. ש"ח מהר"י וי"ל ס"י לא. ועיין חשונה דמקד שם. וז"ה לקמן שם.

שי סמ"ע שם ס"ק מז. וראה גם לקמן שם.

שיא דבא שם ס"ק לו. סע"א. ויש"י שם רע"ב. מור וש"ע ס"י רצא סכ"א. וראה גם לקמן הל' שאלה ושכירות

ס"ב.

שיב חשונה שם ס"ב א. מור וש"ע שם.

שיג ומ"ב הל' שאלה ופקדון פ"ד הל' ש"ע שם.

שיד הגהות אשרי פ"ג ס"ב (רגיל למסור ביד אחר).

שיו ש"ע שם סכ"ב.

שטו ש"ד ס"י ע"ב ס"ק קלו.

רצה שיטה מחוקצות מא, א ד"ה ח"ל תלמיד הר"פ, בשם תוס' ורא"ש ור"ד. וראה פתחי חושן אבדה פ"ו ס"ק יב.

רצו ב"ק נו, ב (דרחמנא בעל כרחיה). וראה גם לעיל הל' הלואה סכ"ב.

רצח וירושלמי פ"ג הל' ה"ו (בפקדון). מור וש"ע ס"י רצא ס"ה.

רצח רמב"ם הל' שאלה ופקדון פ"ד הל' ש"ע שם. וראה גם לקמן ס"ה.

רצט ראה פתחי חושן פקדון ושאלה פ"ב ס"ק י.

ש ומ"ב שם הל' ב. מור וש"ע שם ס"ג.

שא רא"ש פ"ג ס"י א, כ, בשם הר"י ברצלוני. מור וש"ע שם ס"ה.

שב משנה מב, א. רמב"ם שם הל' ג. מור וש"ע שם ס"ב. סמ"ע שם ס"ק ל.

שג ה"פ בית"ש פ"ב ס"ב מוס"י כג. ש"ד שם ס"ק יז.

דש מודעי פ"ב ס"ק רמז כ, בשם רבנו שמריה. רמ"א שם ס"ב.

שה תרומת הדשן ס"י שלח. רמ"א שם סכ"א.

שו משנה גיטין כט, א (אין רגוני שהוא פקדוני ביד אחר). וראה ב"מ לו, א. מור וש"ע ס"י רצא סכ"י. ולענין

הלכות מציאה ופקדון

עו

לב ואם רוצה ליסע לעיר אחרת ואינו רוצה להוליך עמו הפקדון משום אחריות או מורה הדרך ימסרו לבית דין והם ימסורו לנאמן אצלם¹⁰⁰ (וכל זה בפקדון אבל באבדה בכל ענין רשאי למסרה למי שנאמן אצלו לשמרה שהרי לא נעשה שומר עליה אלא ממצות המקום¹⁰¹ ובכל המצות שלוחו של אדם כמותו¹⁰²):

לג הרואה מים באים לשמוף שדה חבירו¹⁰³ או להשחית בניינו¹⁰⁴ חייב לגדור בפניהם למנעם שנאמר¹⁰⁵ לכל אבדת אחך לרבות אבדת קרקע. וכן כל כיוצא בזה אם אפשר לו להציל חבירו מהפסד חייב¹⁰⁶ הוא למרוח בכל כחו¹⁰⁷ להצילו.

אבל אינו חייב להוציא ממון על זה¹⁰⁸ אלא אם כן ידוע לו בכיורו שהבירו ישלם לו מעצמו¹⁰⁹, לפיכך אין חיוב השבת אבדה חל על מי שהוא בעל עסק¹¹⁰ בין במלאכה בין בתנות או בשאר משא ומתן בענין שעל ידי מרחו בחשבת אבדה יגיע לו איזה הפסד מניעת הרווח ושלא לא יחויירו לו בעל האבדה¹¹¹:

לד ואפילו הפסד הרווח שלו אינו אלא דינר והאבדה או שאר הפסד של חבירו הוא מאה מנה שלו קודם¹¹² שנאמר¹¹³ אפס כי לא יהיה בך אביון שלך קודם לכל אדם.

ואף על פי כן יש לו לאדם ליבנס לפנים משורת הדין¹¹⁴ ולא לדקדק ולזמר שלי קודם. ואם תמיד מדקדק פורק ממנו עול גמילות חסדים וסוף שיצטרך לבריות¹¹⁵, ומכל מקום בהפסד מוכיח וברור שלו קודם¹¹⁶. ואפילו לשל אביו ורבו¹¹⁷, ושל רבו ושל אביו איזה מהם קודם נתבאר בהלכות כבוד רבו ותלמיד חכם¹¹⁸:

לה וכשמון חבירו נדחה מפני ממונו כך הוא נדחה מפני כבודו¹¹⁹ כגון שהוא חכם או זקן מוכבוד ומצא כלים פחודים שאין דרכו לישא אותם בידו בפני הבריות אינו חייב ליטפל בהם¹²⁰. ואומד דעתו אילו היה שלו אם היה מחזירם לעצמו כך הוא חייב להחזיר של חבירו ואם לא היה מוחל על כבודו אף אם היו שלו כך בשל חבירו אינו חייב להחזיר¹²¹, היה דרכו לישא כלים אלו בשדה ואין דרכו לישא אותם בעיר מצאם בעיר אינו חייב להחזיר מצאם בשדה¹²² חייב להחזיר עד שיגיעו לרשות הבעלים ואף על פי שהרי נכנס בהם לעיר ואין דרכו בכך הואיל וכבר נתחייב בהם בשדה¹²³. ויש

שטו רחב"ט הל' שאלה ופקדון פ"ז ה"ח, בשם יש מי שהורה: מור וש"ע סי' רצג ס"ג.

שיז ראה חקרי הלכות ד' י"ב.

שיח קדושים נ"א, ב' וראה גם לעיל סי' רצג ס"א, וש"י.

שיט ב"ריה"א לא, א. מור סי' רמז ס"ג. וש"ע סי' רנ"ב ס"ב.

שכ רמב"ט הל' גולה ואבדה פ"א ה"ב.

שכא דברים כ"ג, ג. ונראה שם. רמב"ט שם. סמ"ע שם ס"ק ס"א.

שכב ראה גם לקמן הל' נזק ממון ס"ה. וראה שם ס"ו.

שכג כדלקמן ס"ו. וראה גם לקמן הל' נזק גז'ג ס"ה.

שכד מורדוך ע"ג, א. סמ"ע סי' תכ"ו ס"ק א. ולענין הצלת גופי של חבירי, ראה לקמן הל' נזק גז'ג ס"ו.

שכה טור וש"ע ורמ"א סוף סי' י"ח. וראה סמ"ע סי' רסד ס"ק י"ח. פרישה סוף ע"ד. וראה גם סי' רסד ס"ק א.

שכו משנה ל' ב' מור וש"ע שם. וכ"ה לקמן הל' עוברי דרכים ס"ג (לענין פריקה ומועצה).

שכז סמ"ע שם ס"ק ה.

שכה משנה ל' ב' (שלו קודם).

שכט דברים מ"ד. מ"ח א"ד ד"ג, ג. מור וש"ע סי' רסד ס"א.

של ראה גם לעיל סי' י"ח. לקמן ס"ח.

שלא מונרא דרב שם (בא לדין קד). רש"י שם ד"ה כ"ה דמקיים. מור וש"ע שם.

שלב יו"ט שם. מור וש"ע שם.

שלג חסונה שם. מור וש"ע שם.

שלד הלכות אלו לא הגיעו לידנו בשו"ע, וראה מור וש"ע י"ח סי' רנ"ב ס"ד.

שלה ע"ז לקמן הל' עוברי דרכים ס"ה. וראה חקרי הלכות א' מ"ג, א.

שלו חסונה כ"ט, ב'. ב"ריה"א ל' א. מור וש"ע סי' רמ"ג ס"א.

שלו ו"א דף ל', ב'. רמב"ט הל' גולה ואבדה פ"א ה"ג. מור וש"ע שם.

שלה אביעאי בגמרא שם, ולא איפשח.

שלט רמב"ט שם (ופסק לחומרא). ש"ע שם ס"ב.

אומרים^{טו} שלא יכניסם אלא מהשרה לעיר ויניחם. וירא שמים יחמיר לעצמו בשל תורה כסברא הראשונה.

וההולך בדרך הטוב והישר יעשה לפניו משורת הדין^{טז} ומחזיר האברה בכל מקום ואף על פי שאינה לפי כבודו^{טז}. וכל אדם יש לו לעשות לפניו משורת הדין כמו שנתבאר למעלה^{טז}. ויש אומרים^{טז} שהחכם אינו רשאי ללול בכבוד תורתו אלא אם בא לעשות לפניו משורת הדין ישלם מכיסו^{טז}. ולא אמרו^{טז} הרב שמחל על כבודו כבודו מחול אלא בתוספת כבוד בקימה והידור אבל אינו רשאי ללול את עצמו בפני הבריות שזהו ביוון התורה^{טז}. ולסברא הראשונה אין זה ביוון התורה כיון שמתכוין לכבוד שמים שהרי אינו עושה כן בשלו אלא בשל חבריו^{טז}. ובעל נפש יחוש לעצמו להחמיר בשל תורה^{טז} כסברא האחרונה במקום שאפשר כגון שידוע של מי הם כלים אלו וישלם לו ויוצא לדברי הכל (אבל אם ה) אינו יודע של מי הם אי אפשר לו לעשות כדברי הכל כי לסברא הראשונה יש לו לימלם ולהכריז ומי שיתן בהם סימן יחזירם לו לפניו משורת הדין ולסברא האחרונה יש בזה איסור של תורה^{טז}):

לך ואפילו (י) מי שאינו תלמיד חכם ולא זקן מכובד אלא שהוא איש נכבד מחמת מעלה אחרת כגון עושר או מופשח או דבר אחר ומפני זה הוא מתבייש מהבריות שידועים ממעלתו ורואים אותו נושא בידו כלים אלו אינו חייב מן הדין. (י) אבל מי שאינו חשוב בעיני הבריות רק שמנבזה דעתו ומחשב את עצמו ומתבייש בזה מהבריות ובעיניהם אין זו חרפה לו הרי זה חייב מן הדין להחזירם אף על פי שאילו היה שלו לא היה מחזירם לעצמו:

לך ואין צריך לומר אם לא היה מחזירם לעצמו מחמת המורח שלא היה חפץ למרוח לישא אותם לביתו הואיל והם כלים פחותים ודמיהם מועטים ולא מפני שאינם לפי

קונטרס אחרון

(ה) כן הוא כוונת הטור, שלא כתב כן אלא בסי' ע"ב^{טז} ולא בסי' רס"ג^{טז} ודו"ק:

(ו) ב"ח סי' ע"ב^{טז} ורש"ל בתכמת שלמה^{טז} (ואף הפרישה^{טז} לא פליג בכהאי גוונא. וזה נכלל באדם חשוב שהזכיר שם, דרוצה לומר שחשוב בעיני הבריות אינו חייב להחזירם שיתיה):

(ז) דרישה סי' ע"ב^{טז} (נולה נתכוין הרמב"ם^{טז} שכתב זקן מכובד, ולא מכובד סתם, לאפוקי מכובד בעיניו):

שמ דא"ש פ"ב סי' כא (להחמיר בספק איסור לולל כבוד תורה). מור ורמ"א שם.	שמ קידושין לב, א. מור וש"ע י"ד סי' רעב ס"ב. וכולל י"ד סי' יח ס"ק כז.
שמא נדרים פ"ג ל' ב. וראה גם לקמן שם.	שמא פרישה סי' ע"ב ס"ק פ. וראה גם רמ"א י"ד סי' ר"ט ס"ז.
שמב רמב"ם שם ה"ז. שו"ע שם ס"ג.	שמב ב"י פוס"י רמג.
שמג סי' ח"כ וסלי"ה.	שמט עיין דא"ש שם.
שמד דא"ש שם. מור ורמ"א שם.	שנ עיין דא"ש שם.
שמה כמו שעשה רבי שמעאל ברבי יוסי שם.	

ציונים לקונטרס אחרון

עג ס"ט, לענין פרוקה וטעינה.	עז דלקמן קו"א ס"ק ז.
עד לענין מציאה.	עח סעיף ח.
עה סי' ד"ה ומ"ש וכן.	עט הל' גולה ואברה פ"א ה"ג.
עו ל' ב ה"ה כל.	

הלכות מציאה ופקדון

עמ

כבודו^{טא} שהוא חייב מן הדין למרוח בהם עד שיגיעו לרשות הבעלים כי בשלו הוא רשאי לוותר על ממנו מפני מורה גופו ולא בשל חברו^{טב} שהתורה לא חסה אלא על כבוד הבריות^{טג} ולא על מורה הגוף^{טד} אפילו מורה מרובה מאד על שזה פרוטה אחת.

אבל אברה שאינה שוה פרוטה^{טה} אינו חייב להחזיר^{טו} ורשאי לטלה לעצמו אפילו יודע של מי היא שלא אסרה תורה אלא גזל פחות משהו פרוטה^{טז} שהוא עושה איסור בלקוחתו ממנו (ואבל זה שרשאי להגביה האברה מעל גבי קרקע הואיל והיא אבודה מבעליה שוב אין צריך להחזירה לו שפחות משהו פרוטה אינו נקרא ממון כלל לא לענין מצות השבת אברה^{טז} ולא לענין מצות השבת גזלה כמו שיתבאר בהלכות גזלה^{טז} ולפיכך אין בזה איסור גזלה כמו שיש באברה שיש בה שוה פרוטה כמו שנתבאר למעלה^{טז}):

לח וכן אברת הנכרי מותרת^{טא} ולא אסרה תורה אלא גזלתו^{טב} שנעשה איסור בלקוחתה ממנו שנאמר^{טג} לכל אברת אחיך פרט לשל נכרי. והמהווה לו הרי זה עובר עבירה^{טד} מפני שמחוק ידי רשעי עולם^{טה}. ואם החזירה לקדש את השם כפי שיפארו את ישראל וידעו שהם בעלי אמונה הרי זה משובח^{טו}. ובמקום שיש חילול השם אבדנו אסורה מן התורה^{טז} וחייב להחזיר^{טז} כגון אם מצאה במקום רוב ישראל^{טז} והנכרי ידמה שלא נאברה^{טז} רק ישראל גבוה ממנו^{טז}.

ואם מצא משכון של ישראל שהיה אצל נכרי ונאבר ממנו חייב להחזיר לבעליו הישראל בהם כי גוף המשכון הוא של ישראל והשעבוד שהיה בו להנכרי נפקע כשנאבר ממנו^{טז}. ואינו רשאי להחזירו להנכרי לקדש השם כי בשלו הוא רשאי ואינו רשאי בשל אחרים^{טז}. ואם עלה רבית על המשכון יותר משוויו שאו הוחלט להנכרי אין צריך להחזירו להישראל^{טז}:

למ וישראל העובר עבודה זרה^{טז} או מחלל שבתות בפרהסיא שרינו כמומר לכל התורה בולח^{טז} אינו בכלל אחיך^{טז} ודינו שאסור להחזיר לו אברה^{טז}. וכן האפקודסים

שנא כהא דתנן (כפ"ג): מצא שם או קופה כ"י לא ימול וי"ז גניא (ל"א): שהיה וקן ואינו לפי כבודו.

שנב כדלעיל ריש סכ"ט.

שנג ברכות י"ג, ב עינין שום (שנדול כבוד הבריות כ"י). וכדלעיל סי' ג ס"ד. סי' שא ס"ב ואילך. ובכ"מ.

שנד וראה אהלי שם ה"ע קלה. כדלעיל סכ"ט. וכה"ל לקמן הל' עוברי דרכים ה"ג"ד (לענין פירקה ומענה). הל' נוקי ג"ג ס"ה. וראה אהלי

שם ה"ע קלה. **שנה** תשנה כ"ד, א (יש לו תוכנים). כרייתא שם (שאין בה שוה פרוטה). מור וש"ע סי' רכב ס"א.

שנו רבא כ"ג, ב מור וש"ע שם ס"ב. **שנז** כדלקמן הל' גזלה ונגבה ס"א. וראה רשימות שעוירים

ב"מ ס"ז אות ג. **שנח** וכן לענין אונאה, כדלעיל הל' אונאה ס"א.

שנט מועד א. **שס** מועד א.

שסא ב"ק ק"ג, ב. מור וש"ע סי' רכו ס"א. וכה"ל באונאה, כדלעיל הל' אונאה ס"א. וזה מודת ומשקלות ס"ב.

שסב גמרא שם. וכדלקמן הל' גזלה ונגבה ס"א. **שסג** דברים כ"ג, ג. גמרא שם. מור וש"ע שם. **שסד** סנהדרין ט"ז, ב. מור וש"ע שם.

ששה רמב"ם הל' גזלה ואברה פ"א הל' ג ש"ע שם. **ששז** ירושלמי פ"ב הל' ד. רמב"ם שם. מור וש"ע שם.

וראה לעיל או"ח סי' שו סכ"ה. שנתנו להחזיר על אברת נכרי מפני דרכי שלום, ואפילו בשבת.

שסז כרייתא ב"ק ק"ג. מור וש"ע שם. **שסה** רמב"ם שם. מור וש"ע שם.

שסט ב"י שם סוף ס"א. **שע** סמ"ע שם ס"ק ג.

שעא ב"י שם. במ"ע שם. **שעב** רא"ש ב"ק פ"ח סי' ג, ב"ש שו"ת מרדכי מרומבורג (פרא) סי' התקנא. סוד וש"ע סי' ע"ב סל"ח.

שעג רא"ש שם. מור ובמ"ע שם ס"ק קפ. וכה"ל לעיל הל' מכירת ונתנה ס"ג.

שעד שו"ת מרדכי מרומבורג (פרא) סי' ת"ג. ב"י שם סל"א. סמ"ע שם ס"ק קי.

שעה ע"ז [כ"ז], ב (שמורדין ולא מעלין, ושבות תלוי דין החודת אברה). מור וש"ע סי' רכו ס"ב. וראה גם

לעיל י"ד סי' ב ס"ה וק"א ס"ק פ, ושי"ג. **שעו** חולקת ה"א. וראה גם לעיל או"ח סי' קכח סכ"ב. ושי"ג

שעז כדלעיל הל' רבית סעי' ע"ג. **שעח** רמב"ם שם. מור וש"ע שם. וראה לעיל הל' רבית סעי' ע"ג (שאינו מן המורדין).

הלכות מציאה ופקדון

והם הכופרים בתורה ובנבואה מישראל^{טט}, וכן המומר לכל התורה כולה^{עו} או רובה^{עא} חוץ מחילול שבת ועבודה זרה.

אבל המומר למקצת המצוות כגון אוכל נבלות לחיאבון או עובר שאר עבירות לחיאבון ולא להכעיס (שהעושה עבירה להכעיס^{עב} אפילו פעם אחת^{עג} הרי זה מין וכמומר לכל התורה הוא^{עד}) מצוה להחזיר אברתו^{עה} שנאמר^{עו} לכל אברת אחיך לרבות את המומר למקצת התורה.

והמסור אם צריך להחזיר לו אברתו יתבאר בהלכות נקי ממון^{עז}:

בן אף על פי שממונו של חבירו נדחה מפני כבודו^{עח} אינו נדחה מפני כבודו של אביו ואמו אף על פי שהוקשה כבודו לכבוד המקום^{עט} שאם אמר לו אביו אל תחזיר האברה^{עפ} עכשיו כי צריך אני עכשיו שתאכלני ותשקני^{עק} לא ישמע לו שנאמר^{עצ} איש אמו ואביו תיראו אני ה' בולכם חייבים ככבודי.

אבל (ח) נדחית היא מצוות השבת אברה וכל כיוצא בה ממצוות של הצלת ממון חבירו הן

קונטרס אחרון

(ז) משנה שם (עיין שיטה מקובצת ברף ל' א בשם הרמב"ן^{קג} ורשב"א^{קד} שדימה לאונס דסוף פרק ג' דכתובות^{קכג}, וכן פירש הר"ן שם^{קד}, וכן הוא בשיטה מקובצת ברף ל"ב^{קכ} בשם הרא"ש. והתם אפילו דרבנן^{קכג}. ומשום הכי לא הביא הטור דין זה דכהן בבית הקברות כי אם בס"י ער"ב^{קכ}, שצער בעלי חיים הרי איסור דרבנן^{קכג} כמנן שכתב בא"ח סי' ש"ה^{קכג}, והוא הדין איסור דאורייתא דקל מנייה, כגון לאו גרידא^{קכג}, כיון דלא תליא בדעת בעלים כלל לא שייך כאן מי דחינן איסור מקמי ממונא^{קכ}. עיין שם ברמב"ן ורשב"א שביטה מקובצת ברף ל"ג^{קכג} גבי נוסחי דוקני דגרסי פשיטא כו' ודו"ק):

שפה נגרא שם. מור וש"ע שם.
שפו דברים בב, נ. נגרא שם. סמ"ע שם ס"ק ה. וראה גם לקמן הל' נקי גו"ג ס"ח.
שפו סעיף ה.
שפח כדלעיל ס"ה.
שפט נגרא לב, א.
שצ חשונה לב, א. מור וש"ע סי' רכו ס"ה.
שצא מ"ם הל' גולה ואברת פ"א ר"פ. ותוס' פ"ק דיבמות ג, א ד"ה שכן. סמ"ע שם ס"ק מ. וראה יו"ד סי' רכו ס"ד.
שצב ויקרא יט, ג. ברייתא שם. סמ"ע שם.

שעט רמב"ם הל' רצוף פ"ד ה"י (לענין מורדין). ש"ע סי' תבח ס"ח. סמ"ע שם ספ"ו. וכלקמן הל' נקי גו"ג סי', וש"נ. וכמנ"ל לעיל, שבה תלוי גם חיוב החרת אברה. שפדנו כמחלל שבת לענין אברה, כדלעיל.
שפב עיין בירוד סי' ג ס"ה, ובתבואות שור שם ס"ק כג וס"ק ב"ה, ובשולחן הירשה ספ"ו. לעיל שם ק"א וס"ק א.
שפב נגרא שם (שהוא מין). רמב"ם הל' גולה ואברה שם (לענין אברה). מור וש"ע סי' רכו ס"ב.
שפג כדלעיל יו"ד סי' ב' ק"א ס"ק ה, לקמן שם. וש"נ.
שפד וגיטין מנייה (לענין מורדין), כדלעיל שם. וש"נ.

ציונים לקונטרס אחרון

אברה, כקושיית הבי"ח שם.
פו ולכן כתב הטור שאינו רוחה איסור כהן בבית הקברות, שהוא איסור דאורייתא בלא ועשה (מה שאין כן בדברי השבת אברה, שאינו רוחה אפילו דרבנן).
פח כטור וש"ע שם סי' ס"ב, ולעיל שם סכ"ט. וראה לקמן הל' עוברי דרכים ק"א סק"ה.
פט שעשה רוחה לא תעשה. וראה לקמן הל' עוברי דרכים ס"א"ב (שצער בעלי חיים הוא לאו ועשה). נעם אליעזר סוסי"ח.
צ שאף שצמ צער כע"ח הוא ממונא (ראה גם לקמן הל' עוברי דרכים ק"א ס"ק ד), מ"מ זה שאין רוחין איסור מפני ממון הוא רק כשתלוי בדעת בעלים, כמבואר ברמב"ם ורשב"א כו'.
צב שהואר לעיל בריש הק"א.

פ ד"ה קרא למאי.
פא שם ר"ה קרא למאי.
פב מ, א (שעשה רלו חיה לאשה (דברים בב, כט) האמיר באונס אינו רוחה לא תעשה, כיון שהעשה תלוי בדעת האשה, וכמ"כ כאן ממצות השבה תלוי בדעת בעלים, שאם לא ירצו לקבל את האברה אין כאן עשה, לכן אינה רוחה איסור). וראה גם לעיל א"ח סי' תנח ק"א סק"ה.
פג ר"ה נמצאת.
פד ע"א ד"ה עוד קשה.
פה איסור הרבנן אינו רוחה, כמבואר ברמב"ם הל' נערה בתולה פ"א ה"ה רפ"ג ה"ה, ובטור וש"ע אה"ע סי' קעז ס"ג. וראה גם לעיל שם.
פו ס"ח, לענין פריקה (ולא בס"י רסג לענין השבת

נדהות מפני כבוד המקום כגון שהאברה בבית הקברות והוא כהן לא ימאז לה¹³⁰. ואפילו איסור של דבריהם לא יעשה בשביל ממון חבירו כגון להגביה מעות שמצא בשבת¹³¹ שאין דרוחן איסור מפני ממון¹³² שנאמר אני ה' כולכם הייבים בכבודי¹³³:

הלכות עוברי דרכים וצער בעלי חיים

דיני עוברי דרכים וצער בעלי חיים^א וכו' ו"ג סעיפים:

א מי שפגע¹ בחבירו² בדרך ובהמתו רובצת תחת משאה בין שהיה עליה משא הראוי לה בין שהיה עליה יותר ממשאה³ הרי זה מצוה לסייעו⁴ לפרוק מעליה וזו מצות עשה שנאמר⁵ כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וגו' עווב תעווב עמו.

ולא יפרוק ויניחנו נבהל וילך לו⁶ אלא יקים עמו ויחזור וימען עליה משאה⁷ כראוי לה שנאמר⁸ לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו זו מצות עשה אחרת⁹. ואם הניחו נבהל ולא פרק ולא מען עמו ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר לא תראה וגו'¹⁰:

ב פרק ומען¹¹ החורח ורובצת¹² (א) (מחמת שנתק המשא ממקומו¹³) חייב לחזור ולפרוק המשא (ממקום זה) ולחזור ולהמעינו (במקום הראוי לו על החמור). חורה ורובצה חייב לחזור ולפרוק ולמען אפילו מאה פעמים¹⁴ שנאמר עוב תעווב¹⁵ הקם תקים¹⁶. לפיכך צריך

קונטרס אחרון

(א) סמ"ע¹ (ובתנ"ח דחק, דיש לומר דמכובד המשא צריכה לפוש כל שעה בפריקה ואינה יכולה לילך הריבה בבת אחת, וכעובדא דבגמרא דף ל' ע"ב² עיין שם):

וש"ע שם ס"א.
ה מור שם ס"ה. לביש שם ס"א. וראה לקמן ס"ח (לענין נכרי): אם אינו יכול לנדר.
ו שמות כג, ת. נגרא שם.
ז לשון הרמב"ם שם ה"ב. ש"ע שם.
ח נגרא שם. רמב"ם שם. מור וש"ע שם.
ט דברים כב, ד. נגרא שם.
י רמב"ם שם.
יא רמב"ם שם. ש"ע שם.
יב חשנה שם ב"מ לב, א. מור וש"ע ס' ערב ס"ד.
יג רמב"ם הל' רוצח פ"ג הל' (ונבילה). מור וש"ע שם.
יד סמ"ע שם ס"ק ג. וראה ק"א.
טו משנה שם (ארבעה וחמשה פעמים). תוספתא ב"מ פ"ב הל' (פרק עמו אפילו מאה פעמים). רמב"ם שם. ש"ע שם.
טז משנה שם. רמב"ם שם. ש"ע שם.
יז רמב"ם שם. ש"ע שם.

שצג משנה שם. רמב"ם שם הל"ח.
שצד ראה לעיל א"ח ס' רסו ס"ב. אבל להכריז מכרזים אפילו בשבת. ראה לעיל שם ס' שו סכ"ה.
שצה גמרא (ק), ס"א, במעט הב'. וראה בק"א התוכחה, שנעשה זה אינו דוחה אפילו דרבנן.
שצו ערוך ש"שית מקובצת דף קג, א הל' כתוב בגליון, בשם לר"ן תוספות (שמצות כבוד אב חשיב עשה דממונא. והיני שזה שאין הרוחן איסור מפני ממון הוא מנעם כולכם הייבים בכבוד, שהוא לעיל לענין כיבוד אב).

א לענין צער בעלי חיים ראה גם לעיל א"ח ס' רסו סב"א וסכ"ה. ס' שח סכ"ד"ט וסמ"ט. ס' תצה סכ"א. ס' תקת ס"ג. יל"ד ס' כד ס"ק יד.
ב לשון הרמב"ם הל' רוצח פ"ג הל' א. ש"ע ס' ערב ס"א.
ג ולענין נכרי ראה לקמן ס"ח.
ד משנה ב"מ לב, א כדכ"ג דר"י הגדילי. רמב"ם שם. מור

ציונים לקונטרס אחרון

ועמר לפי שביקש ממנו להטעינו (הרי שגם כשפרק מחמת שרוצה לפוש יש לסייע לו להטעינו).

א ס' ערב סק"ג.
ב ברי' ישמעאל בברי' יוסי שפגע באחר שנשא עצים